

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012. Această traducere a fost efectuată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea. Pentru mai multe informații, a se vedea referințele cu privire la drepturile de autor de la sfârșitul prezentului document.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour Européenne des Droits de l'Homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A CINCEA

CAUZA M. împotriva GERMANIEI

(Cererea nr. 19359/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

17 decembrie 2009

DEFINITIVĂ

10/05/2010

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute de art. 44 § 2 din Convenție. Ea poate fi supusă unor modificărieditoriale.

În cauza M. împotriva Germaniei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Cincea), întrunită într-o camera compusă din:

Peer Lorenzen, *Președinte*,

Renate Jaeger,

Karel Jungwiert,

Mark Villiger,

Isabelle Berro-Lefèvre,

Mirjana Lazarova Trajkovska,

Zdravka Kalaydjieva, *judecători*,

și Claudia Westerdiek, *grefierul secției*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 24 noiembrie 2009,
pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 19359/04 introdusă împotriva Republicii Federale Germane, prin care un cetățean al acestui stat, dl M. ("reclamantul"), a sesizat Curtea la data de 24 mai 2004, în temeiul articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”). Reclamantului i s-a acordat asistență juridică. La 7 iulie 2008, Președintele Camerei a admis cererea reclamantului din 1 iulie 2008 de a nu-i fie divulgată identitatea (articolul 47 § 3 din Regulamentul Curții).

2. Reclamantul a pretins că, menținerea sa în arest preventiv pentru o durată mai mare de zece ani, aceasta fiind durata maxima prevăzută pentru o astfel de detenție în conformitate cu prevederile legale aplicabile la data comiterii infracțiunii și condamnării lui, a constituit o încălcare a prevederilor articolului 5 § 1 din Convenție. De asemenea, el a s-a plâns că extinderea retroactivă a detenției sale pentru o durată nelimitată a încălcat dreptul garantat de articolul 7 § 1 din Convenție de a nu-i fi impusă o pedeapsă mai severă decât cea aplicabilă la momentul săvârșirii infracțiunii.

3. Camera secțiunii a cincea a comunicat cererea la 13 martie 2007. La 1 iulie 2008, a avut loc audierea cu privire la admisibilitatea șifondul cauzei la Palatul Drepturilor Omului, Strasbourg (articolul 54 § 3).

În fața Curții s-au înfățișat:

(a) *din partea Guvernului*

dna	A. WITTLING-VOGEL, <i>Ministerialdirigentin</i> ,	<i>agent,</i>
dl	H. SCHÖCH, Profesor în drept penal,	<i>avocat,</i>
dl	M. BORNMANN, procuror,	
dl	B. BÖHM, <i>Ministerialdirigent</i> ,	
dl	B. BÖSERT, <i>Ministerialrat</i> ,	
dna	G. LAUNHARDT, procuror,	
dl	J. BACHMANN, Director al penitenciarului Schwalmstadt,	<i>consilieri;</i>

(b) *din partea reclamantilor*

dl	B. SCHROER,	
dl	A.H. STOPP,	<i>avocat,</i>
dl	T. SCHULLA,	<i>consilier.</i>

Curtea a audiat declarațiile dnei Wittling-Vogel, a dlui Schöch și a dlui Stopp, precum și răspunsurile la întrebările adresate lor.

4. Printr-o decizie din 1 iulie 2008, adoptată în urma audierii publice, Curtea a declarat cererea admisibilă.

5. Reclamantul și Guvernul au depus fiecare observații scrise suplimentare (art. 59 § 1).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1957 și în prezent se află în penitenciarul din Schwalmstadt.

A. Condamnările anterioare ale reclamantului și ordonanța de plasare în arest preventiv și executarea acesteia

1. Condamnările anterioare ale reclamantului

7. După atingerea vârstei de răspundere penală, reclamantul a fost condamnat de cel puțin șapte ori și a petrecut doar câteva săptămâni în afara închisorii.

8. Între 1971 și 1975 el a fost condamnat în repetate rânduri pentru furt comis împreună cu alții și spargere. El a evadat din închisoare de patru ori.

9. La 5 octombrie 1977, Tribunalul Regional din Kassel a condamnat reclamantul pentru tentativă de omor, furt calificat săvârșit în coautorat, vătămare corporală gravă și șantajla șase ani de închisoare în temeiul legislației penale cu privire la tinerii delicvenți. Instanța a constatat că la aproximativ o săptămână de la eliberarea sa din închisoare, reclamantul împreună cu un complice au bătut și jefuit un cunoscut de al său și au forțat victima, care era homosexual, să semneze o declarație de debit. Mai mult, el a agresat și a încercat să omoare victima când a aflat că aceasta a raportat furtul la poliție. Având în vedere un raport prezentat de către expertul D., tribunalul a constatat că reclamantul suferea de o tulburare mintală patologică care atenua răspunderea lui penală (articolul 21 din Codul Penal).

10. La 8 martie 1979, Tribunalul Regional din Wiesbaden a declarat reclamantul vinovat de vătămare corporală gravă, l-a condamnat la un an și nouă luni de privare de libertate și a dispus plasarea lui ulterioară într-un spital de psihiatrie în conformitate cu prevederile articolului 63 din Codul Penal (a se vedea paragraful 47 mai jos). Reclamantul a agresat un ofițer în închisoare, lovindu-l în regiunea capului cu o cutie grea de metal și înjunghiindu-l cu o șurubelniță după ce acesta l-a muștrat. După cum a confirmat expertul D., reclamantul suferea de o tulburare mintală patologică gravă, care în consecință, atenua răspunderea lui penală.

11. La 9 ianuarie 1981, Tribunalul Regional din Marburg, a condamnat, în apel, reclamantul pentru agresarea unui codeținut cu handicap, ca urmare a unei discuții privind deschiderea sau închiderea geamului din celulă. Cumulând pedeapsa impusă prin hotărârea Tribunalului Regional din Wiesbaden din 8 martie 1979, instanța l-a condamnat la o pedeapsă cu închisoare globală de doi ani și șase luni. Mai mult, tribunalul a confirmat ordonanța de plasare a reclamantului într-un spital de psihiatrie. În cursul acestei proceduri, un expert a constatat că reclamantul nu mai prezenta semne de tulburări mintale patologice.

2. Ordonanța de plasare în arest preventiv a reclamantului

12. La 17 noiembrie 1986, Tribunalul Regional din Marburg a declarat reclamantul vinovat de tentativă de omor și furt calificat și l-a condamnat la o pedeapsă de cinci ani de închisoare. Mai mult, în temeiul articolului 66 § 1 din Codul Penal, instanța a dispus plasarea lui în arest preventiv (*Sicherungsverwahrung*) (a se vedea paragrafele 49-50 mai jos). Tribunalul a constatat că, atunci când condițiile de detenție ale reclamantului în spitalul de psihiatrie, unde acesta a fost deținut din octombrie 1984, au devenit mai flexibile, el a jefuit și a încercat să omoare o femeie pe 26 iulie 1985, care se oferise în mod voluntar să petreacă o zi cu acesta într-un oraș din apropierea spitalului. Ținând cont de raportul unui expert în neurologie și psihiatrie, W., tribunalul a constatat că reclamantul suferea în continuare de o tulburare mintală gravă care, totuși, nu mai putea fi calificată drept una patologică și nu necesita a fi tratată medical. Prin urmare, reclamantul acționase cu

responsabilitate penală și condițiile pentru internarea lui într-un spital de psihiatrie, în temeiul articolului 63 din Codul Penal, nu mai erau întrunite. Oricum, el avea o înclinație puternică de a comite infracțiuni susceptibile de a prejudicia grav integritatea fizică a victimelor. Exista posibilitatea ca el să comită și alte acte spontane de violență și să prezinte în continuare un pericol pentru societate. În consecință, plasarea lui în arest preventiv a fost necesară.

3. Executarea ordonanței de plasare a reclamantului în arest preventiv

13. Începând cu 18 august 1991 reclamantul, după ce și-a ispășit pedeapsa cu închisoarea, a fost plasat în arest preventiv în penitenciarul din Schwalmstadt.

14. La 14 ianuarie 1992, Tribunalul Regional din Gießen a refuzat suspendarea condiționată a măsurii de plasament a reclamantului în arest preventiv și într-un spital de psihiatrie. Tribunalul a invocat un raport prezentat de expertul M.-I., care a conchis că reclamantul era susceptibil de a comite infracțiuni din cauza înclinației sale de a recidiva în sensul articolului 66 din Codul Penal, în timp ce probabilitatea ca el să comită infracțiuni din cauza stării lui psihice în sensul articolului 63 din Codul Penal este mai puțin probabilă.

15. La 26 octombrie 1995, reclamantul a profitat de o zi de fără supraveghere pentru a evada, dar s-a predat poliției la 17 noiembrie 1995.

16. La 17 noiembrie 1998, Tribunalul Regional din Marburg a refuzat suspendarea condiționată a plasării reclamantului în detenție preventivă și într-un spital psihiatric, la fel ca și anterior la data de 20 septembrie 1994 și 13 noiembrie 1996. Tribunalul a luat în considerare faptul că, între timp, reclamantul s-a alăturat grupării skinheads de orientare neonazistă, a agresat și a fracturat nasul unui codeținut și a insultat în mod grosier directorul penitenciarului din Schwalmstadt.

B. Procedura în cauză

1. Decizia Tribunalului Regional din Marburg

17. La 10 aprilie 2001, Tribunalul Regional din Marburg a respins cererile de suspendare condiționată a plasării lui în arest preventiv dispuse de tribunal la 17 noiembrie 1986 și a plasării lui într-un spital de psihiatrie ordonate la 9 ianuarie 1981. Aplicând art. 67e § 3 din Codul Penal (a se vedea paragraful 56 mai jos), instanța a declarat că nici o cerere de revizuire a acestei decizii nu va fi admisă timp de doi ani.

18. Având în vedere condamnările anterioare ale reclamantului și comportamentul lui în închisoare, tribunalul regional a considerat că nu se poate exclude posibilitatea ca reclamantul, în eventualitatea eliberării, să

comită noi infracțiuni grave (articolul 67d § 2 din Codul Penal, a se vedea paragraful 53 mai jos). Tribunalul a audiat reclamantul, care a fost reprezentat de un avocat numit din oficiu. El a consultat de asemenea, administrația penitenciarului din Schwalmstadt și parchetul din Marburg, ambele instituții recomandând respingerea suspendării condiționate a ordonanțelor de plasare a reclamantului în arest preventiv. De asemenea, tribunalul a luat în considerare raportul prezentat de un expert extern în psihiatrie medico-legală, K. În opinia expertului, reclamantul, care suferea de o tulburare de personalitate narcisică și de o lipsă totală de empatie, dar care totuși nu putea fi considerat de a fi suferit de psihopatie, necesita a fi observat pe parcursul a câtorva ani înainte de a se declara că el nu mai prezintă pericol pentru public.

19. Tribunalul regional a ordonat plasarea reclamantului în arest preventiv și pentru perioada de după 8 septembrie 2001, când (după deducerea duratei evadării reclamantul din închisoare) el trebuia să-și fi terminat perioada de zece ani de arest preventiv. Nu exista nici un obstacol constituțional pentru adoptarea acestei decizii. Potrivit tribunalului, menținerea reclamantului în arest preventiv era autorizată de articolul 67d § 3 din Codul Penal în versiunea amendată în 1998 (a se vedea paragraful 53 mai jos). În articolul 1a(3) din Legea Introdactivă la Codul Penal, în versiunea modificată în 1988, articolul în cauză a fost declarat aplicabil de asemenea deținuților a căror detenție preventivă a fost dispusă înainte de modificarea legii (a se vedea paragraful 54 mai jos). Curtea Constituțională Federală a refuzat să admită recursul constituțional în care se contesta în mod indirect această modificare a legii. Având în vedere gravitatea trecutului penal al reclamantului și posibilitatea de a recidiva, menținerea lui în detenție preventivă nu era disproporționată.

20. Cât privește ordonanța de plasare a reclamantului într-un spital de psihiatrie, cererea lui a fost înaintată prematur deoarece, la moment, el nu era internat și nici nu era în așteptare de a fi internat într-un spital de psihiatrie.

2. Decizia Curții de Apel din Frankfurt am Main

21. La 26 octombrie 2001, Curtea de Apel din Frankfurt pe Main, a anulat ordonanța din 9 ianuarie 1981 emisă de Tribunalul Regional din Marburg privind plasarea reclamantului într-un spital de psihiatrie. Confirmând restul deciziei adoptate de tribunalul regional, Curtea a decis să nu suspende condiționat detenția preventivă a reclamantului dispusă prin ordonanța Tribunalului Regional din Marburg, adoptată la 17 noiembrie 1986 și a ordonat, de asemenea, menținerea lui în detenție după expirarea duratei de zece ani de detenție la 8 septembrie 2001. Ea a confirmat că nici o cerere de revizuire a acestei decizii nu va fi admisă timp de doi ani.

22. Curtea de Apel a considerat că ordonanța de internare a reclamantului într-o instituție psihiatrică a fost lipsită de scop. Rapoartele

experților prezentate jurisdicțiilor penale începând cu 1985 și un raport nou semnat de către expertul K. care i-a fost solicitat chiar de către tribunal, evidențiau în termeni clari că reclamantul nu mai suferea de o tulburare mintală gravă care trebuia calificată ca una patologică.

23. Cât privește arestul preventiv al reclamantului, care a fost reprezentat de un avocat, Curtea de Apel a susținut motivele enunțate de tribunalul regional și a constatat că riscul pe care reclamantul îl prezenta în continuare impunea necesitatea menținerii lui în detenție. Având în vedere infracțiunile comise de reclamant și probabilitatea sporită de recidivă, menținerea lui în detenție constituia o măsură proporționată. Nu se putea aștepta să se producă schimbări importante în circumstanțele care aveau influență decisivă asupra detenției în termen de doi ani (articolul 67e § 3 din Codul Penal).

24. Potrivit Curții de Apel, articolul 67d § 3 din Codul Penal, în versiunea modificată în 1998, era constituțional. Curtea a admis că la momentul dispunerii plasării reclamantului în detenție preventivă, aceasta nu putea depăși durata de cel mult zece ani. Cu toate acestea, articolul 2 § 6 din Codul Penal (a se vedea paragraful 48 mai jos) autoriza o agravare retroactivă a situației reclamantului cu condiția că măsurile aplicate în acest sens erau cele de corectare și prevenție. Aceste măsuri nu erau calificate ca pedepse, dar ca măsuri preventive, și, în consecință, nu erau interzise în termenii articolului 103 § 2 din Legea fundamentală (a se vedea paragraful 61 mai jos) ca prevederi penale cu efect retroactiv.

25. La fel, menținerea reclamantului în detenție preventivă nu venea în contradicție cu principiul neretroactivității, care constituie un element esențial al supremației legii. Motivele solide de interes public, și anume protecția populației față de infractori periculoși, a justificat adoptarea unor prevederi cu efect retroactiv în prezenta speță.

3. Decizia Curții Constituționale Federale

26. La 26 noiembrie 2001, reclamantul, reprezentat de un avocat, a formulat un recurs la Curtea Constituțională Federală împotriva deciziilor care ordonau menținerea lui în detenție preventivă după expirarea perioadei de zece ani. El a pretins, în mod special, că aceste decizii s-au fondat pe prevederile articolului 67d § 3 din Codul Penal, în versiunea amendată în 1998, conform cărora durata primei perioade de detenție preventivă a persoanei condamnate nu poate fi extinsă în mod retroactiv de la maxim zece ani la o perioadă de timp nelimitată. Respectiv, această prevedere a încălcat principiul neretroactivității pedepsei garantat de articolul 103 § 2 din Legea fundamentală, principiul neretroactivității legislației care constituie un element esențial al supremației legii, principiul proporționalității și dreptul la libertate garantat de articolul 2 § 2, a doua frază, din Legea fundamentală (a se vedea paragraful 57 mai jos). Mai mult, prevederea contestată a condus la refuzul de a ușura condițiile de detenție a

reclamantului carear fi permis de a se constata că acesta nu mai prezenta pericol pentru societate. În consecință, prevederea în cauză antrena o pedeapsă cu închisoare pe durata vieții fără nici o perspectivă de eliberare.

27. La 5 februarie 2004, un complet de opt judecători ai Curții Constituționale Federale, după o audiere în cadrul căreia au fost consultați, de asemenea, experți psihiatri și câțiva directori de penitenciare, a respins recursul constituțional formulat de reclamant (nr. 2 BvR 2029/01) ca fiind neîntemeiat. Într-o hotărâre temeinic motivată (care se extinde pe 84 pagini), Curtea a constatat că articolul 67d § 3 din Codul Penal, în coraborare cu art. 1a(3) din legea introductivă la Codul Penal, versiunea modificată în 1988, a fost compatibilă cu prevederile Legii fundamentale.

(a) Dreptul la libertate

28. Curtea Constituțională Federală a declarat că detenția preventivă fondată pe articolul 67d § 3 din Codul Penal a limitat în mod proporțional dreptul la libertate garantat de articolul 2 § 2 din Legea fundamentală.

29. Curtea a subliniat că, cu cât mai îndelungată este durata detenției preventive a unei persoane, cu atât mai stricte sunt exigențele relative la proporționalitatea privării sale de libertate. Or, articolul 67d § 3 din Codul Penal a ținut cont de importanța sporită a dreptului la libertate după o detenție de zece ani. Acest articol a fixat un standard mai înalt cu privire la amenințarea interesului legitim (protejând numai împotriva amenințărilor la integritatea fizică și mentală a victimelor) și probarea pericolului prezentat de reclamant (care necesită un raport întemeiat al unui expert psihiatru extern cu experiență în domeniu). El prevedea, de asemenea, încetarea detenției ca regulă, iar prelungirea acesteia ca excepție, susceptibilă de a fi aplicată numai ca măsură de ultimă instanță. Mai mult, prevederile procedurale privind detenția preventivă (articolele 67c § 1, 67d §§ 2 și 3 și articolul 67e din Codul Penal) prevedeau efectuarea unor controale regulate pentru a stabili posibilitatea suspendării sau încetării măsurii de detenție. Datorită semnificației speciale pe care o are ușurarea condițiilor de detenție pentru prevenirea eventualelor pericole, tribunalul responsabil cu executarea sentinței nu era abilitat să accepte fără o argumentare suficientă refuzul autorităților penitenciare de a ușura condițiile de detenție în calitate de condiție posibilă premergătoare încetării detenției preventive a reclamantului.

30. Scopul detenției preventive nu era de a pedepsi infracțiunile comise în trecut, ci de a preveni săvârșirea lor în viitor. Prin urmare, *Länder* trebuia să asigure deținutului posibilitatea de a obține ameliorarea condițiilor lui de detenție în măsura posibilităților, ținând cont de exigențele pedepsei cu închisoarea.

(b) Interdicția retroactivității legislației penale

31. În continuare, Curtea Constituțională Federală a declarat că articolul 67d § 3 din Codul Penal, în coroborare cu articolul 1a (3) din Legea introductivă la Codul Penal, nu a violat articolul 103 § 2 din Legea Fundamentală. Interdicția absolută asupra aplicării retroactive a legislației penale impusă de acest articol nu acoperea măsurile de corectare și prevenire, printre care detenția preventivă, prevăzută de Codul Penal.

32. Interpretând noțiunile de “act pedepsit” și “pasibil de pedeapsă” enunțate în Articolul 103 § 2 din Legea Fundamentală, Curtea Constituțională a constatat că articolul se aplica numai măsurilor luate de către organe ale statului care exprimau sancționarea a comportamentului ilegal și culpabil și implicau impunerea unei pedepse proporționale gradului de vinovăție. Ținând cont de geneza Legii Fundamentale și scopul articolului 103 § 2, aceasta nu se aplica altor măsuri care comportau o ingerință în drepturile persoanelor.

33. În special, Curtea Constituțională a considerat că articolul 103 § 2 din Legea Fundamentală nu se aplica măsurilor de corectare și prevenire, care au fost mereu considerate că fac parte din una dintre cele două ramuri distincte ale sistemului dublu stabilit de Codul Penal, cealaltă ramură acoperind pedepsele. Faptul că o măsură era condiționată de un comportament ilegal sau reprezenta o ingerință considerabilă în dreptul la libertate nu este suficient. Spre deosebire de pedeapsă, detenția preventivă nu urmărea pedepsirea culpabilității penale, dar constituia o simplă măsură de prevenire în scopul protecției publicului de un infractor periculos. Prin urmare, detenția preventivă nu era acoperită de articolul 103 § 2, chiar dacă avea legătură directă cu infracțiunea.

(c) Protecția speranțelor legitime în cadrul statului de drept

34. În continuare, Curtea Constituțională Federală a hotărât, cu șase voturi la două, că abolirea perioadei maxime pentru o primă perioadă de detenție și aplicarea prevederii pertinente a articolului 67d § 3 din Codul Penal, în coroborare cu articolul (3) din Legea Introductivă la Codul Penal, criminalii care au fost plasați în detenție preventivă înainte de adoptarea și intrarea în vigoare a acesteia și care nu și-au executat integral pedepsele, a fost aplicată în scopul protecției speranțelor legitime garantate într-un stat de drept (articolul 2 § 2 în combinație cu articolul 20 § 3 din Legea Fundamentală; a se vedea paragraful 59 mai jos).

35. Curtea a subliniat că articolul 67d § 3 din Codul Penal, în versiunea amendată, nu modifica retroactiv consecințele juridice ale infracțiunilor, așa cum sunt definite în hotărârea definitivă a tribunalului care a pronunțat sentința.

De fapt, tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor au competența de a decide dacă o persoană condamnată trebuie plasată în detenție preventivă și pentru ce durată.

36. Cu toate acestea, durata maxima a primei perioade de detenție preventivă fixată în versiunea veche a articolului 67d §§ 1 și 3 din Codul Penal îi determina să aștepte eliberarea după expirarea termenului de zece ani. Cu toate acestea, în conformitate cu articolul 2 § 6 din Codul Penal (a se vedea paragraful 48 mai jos), durata maximă de zece ani de detenție preventivă, la fel ca și alte măsuri de corecție și prevenire, a constituit de la început obiectul modificărilor legislative.

37. Evaluând interesele implicate, Curtea Constituțională Federală a conchis că datoria legislatorului de a proteja populația împotriva oricărui atentat la viața, sănătate și integritate sexuală a prevalat asupra interesului deținutului de a invoca menținerea duratei de zece ani. Din moment ce articolul 67d § 3 din Codul Penal a fost conceput ca o excepție de la regulă și în lumina garanțiilor procedurale atașate acestuia, aplicarea retroactivă a articolului nu a fost disproporționată.

(d) Demnitatea umană

38. Curtea Constituțională Federală a constatat, de asemenea, că demnitatea umană, așa cum este consacrată de articolul 1 § 1 din Legea Fundamentală, nu impunea o exigență constituțională prin care se fixa o limită de timp pentru plasarea în detenție preventivă. Acest drept nu se încălca dacă detenția preventivă avea loc pentru o durată îndelungată, cu condiția că această măsură să fie necesară din cauza pericolului continuu reprezentat de deținut. Cu toate acestea, detenția preventivă trebuia să urmărească reabilitarea deținuților și stabilirea unui mod de viață responsabilă după eliberare. Demnitatea umană impune ca legile și programele de executare a pedepselor să ofere deținuților perspective reale de redobândire a libertății lor.

39. Detenția preventivă, în forma sa actuală, răspundea acestor exigențe. Tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor trebuiau să examineze, în mod special, înaintea încheierii termenului pedepsei cu închisoarea (art. 67c § 1 din Codul Penal) și, ulterior, la un interval de cel puțin doi ani (articolul 67e § 2 din Codul Penal) posibilitatea suspendării măsurii. Dacă deținutul se află în detenție preventivă timp de zece ani, tribunalele declară măsura încheiată în virtutea articolului 67d § 3 din Codul Penal cu condiția că nu mai există pericole specifice. În practică, persoanele plasate în detenție preventivă erau eliberate după o anumită durată de încarcerare.

(e) Înlăturarea competenței judecătorului stabilită de lege

40. În cele din urmă, Curtea Constituțională Federală a considerat că interdicția de înlăturare competența judecătorului stabilită de lege, garantată de articolul 101 § 1 din Legea Fundamentală (a se vedea paragraful 60 mai jos) nu s-a aplicat. Articolul 67d § 3 din Codul Penal nu suprima necesitatea

de a obține o decizie judecătorească privind menținerea detenției preventive care să țină cont de toate circumstanțele cauzei.

C. Executarea în practică a ordonanței de plasare în detenție preventivă a reclamantului

41. În penitenciarul din Schwalmstadt, persoanele plasate în detenție preventivă sunt cazate într-o clădire separată de deținuții care-și execută pedepsele definitive cu închisoarea. Ei se bucură de anumite privilegii comparativ cu deținuții obișnuiți. Spre exemplu, ei au dreptul să poarte și să spele propriile haine și să dețină o sumă mai mare de bani de buzunar. Ei pot practica sportul într-o sală separată de sport și să stea afară în curte timp de câteva ore pe zi. Ei pot să-și amenajeze mai confortabil celulele cu mobilier și echipament adițional și beneficiază de mai multe ore de vizite.

42. Cât privește măsurile de reintegrare în societate, persoanele plasate în detenție preventivă la penitenciarul din Schwalmstadt, la fel ca și cei deținuți în alte penitenciare, beneficiază de posibilitatea de a participa la discuții în grup săptămânale, care propun idei pentru activitățile de recreere și structurare a vieții cotidiene. Mai mult, au loc discuții individuale, seara de două ori pe săptămână, care facilitează integrarea deținuților în grup în scopul, *inter alia*, motivării deținuților să accepte tratamentul propus. În caz de necesitate, deținuții beneficiază de ședințe de terapie individuale cu un psihiatru sau de ședințe de terapie în grup organizate în centrul socio-terapeutic localizat într-un alt penitenciar. Deținuții pot, de asemenea, solicita consultații cu un psiholog sau lucrător social din cadrul penitenciarului pentru a-i ajuta să facă față unor situații de criză.

43. Reclamantul a participat la ședințe de terapie din momentul plasării lui în detenție preventivă. Începând cu 1993, el a frecventat ședințele de terapie cu un psiholog de la penitenciarul din Schwalmstadt. Din septembrie 2000 până în martie 2003 el a participat, de asemenea, la ședințe de terapie periodice cu un psiholog extern. Continuarea ședințelor de terapie nu a fost considerată necesară la momentul respectiv. În plus, reclamantul era examinat periodic de către psihiatri cu scopul de a evalua potențialul pericol pe care-l prezenta și de a permite ușurarea regimului de detenție în limitele convenabile. În ceea ce privește ușurarea condițiilor de detenție preventivă a reclamantului, acesta beneficiază în prezent de perioade scurte de plecări sub escortă (*Ausführungen*) de câteva ori pe an. De asemenea, el este vizitat în mod regulat (în mediu de trei ori pe lună) de logodnica sa, cu care s-a logodit în 2005. El a lucrat, cu excepția unei scurte întreruperi, în penitenciar și, în momentul de față, lucrează în atelierul metalurgic, câștigând aproximativ între 350 și 543 EUR pe lună.

44. Potrivit raportului expertului psihiatru și unui raport psihologic suplimentar pregătit în septembrie 2006, reclamantul a înregistrat progrese semnificative în vederea reintegrării în societate, în special, prin detașarea

de identitatea sa criminală, pe care a dezvoltat-o din copilărie, și prin încercarea de a gândi înainte de a acționa. Reînnoirea relației cu logodnica sa ar putea fi apreciată ca o evoluție pozitivă susceptibilă să îmbunătățească situația lui socială în eventualitatea eliberării din închisoare. Totuși, această tendință nu este încă stabilizată și lipsa loialității și empatiei față de alții combinată cu impulsivitatea periculoasă, care s-a manifestat din nou în 2005, atunci când reclamantului a lovit un codeținut în față în timpul unei dispute, obiectul căreia era o formă de copt, persistă. Expertul a recomandat menținerea și aplicarea cu precauție a măsurilor curente de ușurare a condițiilor de detenție preventivă a reclamantului.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNĂ, COMPARATĂ ȘI INTERNAȚIONALĂ PERTINENTĂ

A. Practica și dreptul intern

1. Pedepsele și măsurile de corectare și prevenire

45. Codul Penal german stabilește o distincție între pedepse (*Strafen*) și așa numitele măsuri de corectare și prevenire (*Maßregeln der Besserung und Sicherung*) aplicate ca răspuns la actele ilegale. Acest sistem dublu de sancțiuni, introducerea căruia a fost examinată și discutată începând cu sfârșitul secolului 19, a fost încorporat în codul penal prin legea cu privire la tratamentul delicvenților cu comportament periculos și măsurile de corectare și prevenire (Legea privind delicvenții incorrigibili – *Gesetz gegen gefährliche Gewohnheitsverbrecher und über Maßregeln der Besserung und Sicherung*) din 24 noiembrie 1933. Regulile privind detenția preventivă au rămas în vigoare, neschimbate în fond, după 1945 până a fi supuse câtorva reforme implementate de către organul legislativ începând cu 1969.

46. Pedepsele (a se vedea articolele 38 și următoarele din codul penal) includ, în mod principal, pedepsele cu închisoarea și amenzile. Pedepsa este fixată în funcție de gradul de vinovăție al acuzatului (articolul 46 § 1 din Codul Penal).

47. Măsurile de corectare și prevenire (a se vedea articolele 61 și următoarele din Codul Penal) includ, în principal, internarea într-un spital de psihiatrie (art. 63 din Codul Penal) sau un centru de dezintoxicare (articolul 64 din Codul Penal) sau plasarea în detenție preventivă (articolul 66 din Codul Penal). Scopul acestor măsuri este de a reabilita infractorii periculoși sau de a proteja populația față de aceștia. Ele pot fi impuse infractorilor suplimentar la pedepsele lor (a se compara articolele 63 și următoarele). Cu toate acestea, aceste măsuri trebuie să fie proporționale gravității infracțiunilor comise sau susceptibile de a fi comise de acuzăți,

precum și pericolului pe care-l prezintă aceștia (articolul 62 din Codul Penal).

48. Aplicarea în timp a prevederilor Codului Penal depinde de raportul lor cu pedepsele sau măsurile de corectare și prevenire. Pedepsa este definită de legea în vigoare la momentul comiterii infracțiunii (articolul 2 § 1 din Codul Penal); dacă legea în vigoare cu privire la infracțiunea comisă este modificată înaintea pronunțării hotărârii judecătorești, se aplică legea mai favorabilă (articolul 2 § 3). Pe de altă parte, deciziile cu privire la măsurile de corectare și prevenire se bazează pe legislația în vigoare la momentul adoptării acestora, cu excepția cazurilor când legea prevede altfel (articolul 2 § 6).

2. Prevederile Codului Penal și ale Codului de Procedură Penală cu privire la detenția preventivă

(a) Ordonanța de plasare în detenție preventivă

49. Instanța de judecată poate, la momentul condamnării infractorului, să dispună plasarea lui în detenție preventivă cu respectarea anumitor exigențe suplimentar la pedeapsa cu închisoarea dacă infractorul prezintă pericol pentru societate (articolul 66 din Codul Penal).

50. În special, instanța de judecată dispune plasarea în detenție preventivă, suplimentar la pedeapsa închisorii, dacă o persoană este condamnată pentru comiterea unei infracțiuni premeditate la cel puțin zece ani de închisoare și dacă condițiile ce urmează sunt satisfăcute. În primul rând, infractorul trebuie să fi fost deja condamnat de două ori, la cel puțin un an de închisoare în fiecare caz, pentru comiterea infracțiunilor premeditate înainte de comiterea unei noi infracțiuni. În al doilea rând, infractorul trebuie să fi ispășit anterior o pedeapsă cu închisoarea sau să fi executat una din măsurile de corectare și prevenire pentru o perioadă de cel puțin doi ani. În al treilea rând, o evaluare generală a personalității infractorului și a actelor comise de acesta trebuie să evidențieze că infractorul prezintă un pericol pentru societate, din cauza tendinței de a comite infracțiuni grave, în special cele care cauzează victimelor daune morale și fizice grave sau cele care se soldează cu prejudicii economice grave (a se vedea art. 66 § 1).

51. Articolul 67c din Codul Penal vizează ordonanțele de plasare în detenție preventivă a condamnaților, care nu se execută imediat după ce hotărârea prin care acestea se dispun devine definitivă. Paragraful 1 al articolului prevede că, în cazul când o pedeapsă cu închisoarea este executată înaintea unei măsuri de plasare în detenție preventivă, dispuse simultan, tribunalul de executare a pedepselor (o camera specială a tribunalului regional compusă din trei judecători profesioniști, a se vedea articolele 78a și 78b(1)(1) din legea cu privire la organizarea judiciară) trebuie să verifice, înainte de expirarea pedepsei cu închisoarea, dacă

detenția preventivă mai este necesară în raport cu obiectivele urmărite. Dacă nu se constată necesitatea aplicării acesteia, instanța suspendă condiționat executarea măsurii de detenție preventivă; odată cu suspendarea condiționată a executării pedepsei se dispune și măsura libertății supravegheate (*Führungsaufsicht*).

(b) Durata plasării în detenție preventivă

(i) Prevederea în vigoare înainte de 31 ianuarie 1998

52. La momentul infracțiunii comise de reclamant și condamnării lui, articolul 67d din Codul Penal era formulat după cum urmează:

Articolul 67d Durata plasamentului

“(1) Durata internării într-un centru de dezintoxicare nu poate depăși doi ani și prima perioadă de detenție preventivă nu poate depăși zece ani. ...

(2) Dacă nu este prevăzut nici un maxim sau nu a expirat încă executarea măsurii, instanța suspendă condiționat executarea perioadei care a rămas, în cazul când există motive rezonabile să se constate că deținutul poate fi eliberat fără să mai comită alte acte ilegale. Suspendarea atrage în mod automat controlul asupra comportamentului deținutului.

(3) Dacă maximul duratei a expirat, deținutul va fi pus în libertate. Prin aceasta măsura este considerată terminată.”

(ii) Prevederea modificată în vigoare din 31 ianuarie 1998

53. Articolul 67d din Codul Penal era modificat atunci când reclamantul a fost plasat pentru prima dată în detenție preventivă în temeiul Legii privind combaterea infracțiunilor sexuale și a altor infracțiuni periculoase (*Gesetz zur Bekämpfung von Sexualdelikten und anderen gefährlichen Straftaten*) din 26 ianuarie 1998, care a intrat în vigoare la 31 ianuarie 1998. Prevederea modificată, în pasajele pertinente, prevedea:

Articolul 67d Durata măsurii

“(1) Durata internării într-un centru de dezintoxicare nu poate depăși doi ani...

(2) Dacă nu este prevăzut nici o durată maximă sau nu a expirat încă executarea măsurii, instanța suspendă condiționat executarea pentru perioada restantă, în cazul când se constată că cel internat nu va mai comite nici o faptă ilegală, chiar și fără executarea completă a măsurii. Suspendarea atrage în mod automat controlul asupra comportamentului deținutului.

(3) Dacă o persoană a executat zece ani de detenție preventivă, instanța va dispune anularea măsurii dacă se constată că nu mai există pericol ca deținutul să comită, din cauza înclinațiilor sale criminale, infracțiuni grave care să cauzeze prejudicii psihologice și fizice considerabile victimelor. Terminarea măsurii este însoțită în mod automat de controlul asupra comportamentului infractorului.”

54. În ceea ce privește aplicabilitatea *ratione temporis* a articolului 67d din Codul Penal în versiunea modificată, Legea Introdactivă la Codul Penal, în pasajele pertinente, prevede:

Articolul 1a Aplicabilitatea regulilor cu privire la detenția preventivă

“(3) Articolul 67d din Codul Penal, așa cum este modificat de Legea privind Combaterea infracțiunilor de natură sexuală și altor infracțiuni periculoase din 26 ianuarie 1998 (Monitorul Federal I, p. 160), se aplică fără nici o restricție.”

55. Referitor la examinarea judiciară prevăzută de articolul 67d § 3 din Codul Penal și deciziile ulterioare care fac obiectul articolului 67d § 2, articolul 463 § 3 din Codul de Procedură penală, în versiunea amendată prin Legea privind Combaterea infracțiunilor de natură sexuală și altor infracțiuni periculoase, impune în mod obligatoriu ca instanțele responsabile pentru executarea pedepselor să consulte un expert cu privire la probabilitatea ca respectivul condamnat să mai comită infracțiuni grave după eliberare și să numească un avocat din oficiu pentru apărarea lui.

(c) Controlul asupra detenției preventive a unui condamnat

56. În plus față de articolele 67c § 1 și 67d §§ 2 și 3 din Codul Penal, articolul 67e din Codul Penal prevede controlul asupra plasării unui condamnat în detenție preventivă. Instanța poate verifica oricând dacă executarea măsurii pentru perioada rămasă trebuie suspendată condiționat. Ea este obligată să efectueze astfel de verificări înainte de expirarea anumitor termene (§ 1 al articolului 67e). Pentru persoanele plasate în detenție preventivă, durata limită constituie doi ani (§ 2 al articolului 67e). Tribunalul poate reduce acest termen limită, dar trebuie, de asemenea, să stabilească și alte termene în cadrul termenelor legale de verificare, înainte de expirarea cărora nu se admite depunerea unei noi cereri de verificare (§ 3 al articolului 67e).

3. Prevederile Legii Fundamentale și a jurisprudenței Curții Constituționale Federale

57. Articolul 2 § 2, a doua frază, din Legea Fundamentală prevede că libertatea persoanei este inviolabilă.

58. În conformitate cu articolul 20 § 3 din Legea Fundamentală, puterea legislativă trebuie să respecte ordinea constituțională, iar organele executive și cele judecătorești trebuie să respecte legislația și justiția.

59. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale Federale, articolul 2 § 2, în conjuncție cu articolul 20 § 3 din Legea Fundamentală, protejează speranțele legitime într-un stat guvernat de supremația legii. O lege poate fi retroactivă în sensul că, din moment ce ea produce efecte juridice doar când este promulgată, definiția sa acoperă evenimentele “puse în mișcare” înaintea publicării sale (așa numita *unechte Rückwirkung*; a se vedea deciziile Curții Constituționale Federale incluse în culegea de decizii

a Curții Constituționale Federale (*BVerfGE*), vol. 72, p. 200 și cele ce urmează, 242, și vol. 105, p. 17 și cele ce urmează și 37 și cele ce urmează). În ceea ce privește legile care retroactivează în acest sens, principiile securității juridice și a protecției speranțelor legitime nu dețin prioritate asupra intenției organului legislativ de a adapta ordinea juridică existentă la evoluțiile din societate. Organul legislativ poate adopta astfel de legi retroactive dacă importanța lor pentru binele comun prevalează asupra importanței interesului de protejare a speranțelor legitime (a se vedea hotărârea Curții Constituționale Federale în speță, p. 70-73, care include multe referințe la jurisprudența sa).

60. În conformitate cu prevederile articolului 101 § 1 din Legea Fundamentală, nimeni nu poate fi exclus de la competența judecătorului stabilit prin lege.

61. În termenii articolului 103 § 2 din Legea Fundamentală, un act poate fi pedepsit numai dacă legea îl declară pasibil de pedeapsă înainte de a fi comis.

4. Regulile și practica relative la executarea ordonanțelor de plasare în detenție preventivă

(a) Legea cu privire la executarea pedepselor

62. Legea (Federală) cu privire la executarea pedepselor (*Strafvollzugsgesetz*) enunță regulile relative la executarea pedepselor cu închisoarea și executarea măsurilor de corectare și prevenire privative de libertate (a se vedea articolul 1 din lege). Prevederile acestei legi erau aplicabile în toate landurile până la 31 decembrie 2007; de atunci, landurile au obținut competența de a legifera în acest domeniu. În măsura în care ele deja au făcut uz de această competență, prevederile elaborate de landuri în materia executărilor ordonanțelor de plasare în detenție preventivă nu diferă semnificativ de cele enunțate în Legea cu privire la executarea pedepselor.

63. Articolul 2 din Legea cu privire la executarea pedepselor tratează scopul executării pedepselor cu închisoarea. În timpul executării unei pedepse cu închisoarea, deținutul trebuie să dezvolte capacitatea de a duce mai departe o viață socială responsabilă fără a comite alte infracțiuni (scopul executării; prima frază). De asemenea, executarea pedepsei cu închisoarea urmărește să protejeze populația împotriva comiterii unor infracțiuni noi (a doua frază).

64. Articolele 129 la 135 din Legea cu privire la executarea pedepselor conține reguli speciale relative la executarea măsurii de detenție preventivă. Articolul 129 prevede că persoanele plasate în detenție preventivă trebuie să fie ținute în condiții care să protejeze populația față de aceștia (prima frază). Ei trebuie să beneficieze de asistență în vederea readaptării lor la viața socială (a doua frază). Numai cu condiția că se stipulează altfel (în articolele 131 la 135 din legea precitată), prevederile relative la executarea pedepselor

cu închisoare se aplică *mutatis mutandis* detenției preventive (articolul 130 din lege).

65. Conform articolului 131 din Legea cu privire la executarea pedepselor, echipamentul utilizat în instituțiile în care persoanele sunt plasate în detenție preventivă, în mod special celulele de detenție, și măsurile particulare destinate asigurării bunăstării acestora, trebuie să fie proiectate și concepute astfel încât să ajute deținuții să-și organizeze viața în cadrul instituției într-un mod rezonabil și să-i protejeze împotriva efectelor negative provocate de privarea îndelungată de libertate. Necesitățile lor personale trebuie să fie luate în considerare în măsura posibilităților. Articolul 132 din legea citată prevede că deținuții pot purta propriile haine și utiliza lenjeria personală și propria lenjerie de pat, cu excepția cazurilor când aceasta se interzice pentru scopuri de securitate și cu condiția că ei au grijă și acoperă din propriile cheltuieli curățenia, întreținerea și schimbarea regulată. Mai mult, conform articolului 133 din lege, deținuților li se permite să aibă ocupații remunerate sub rezerva dobândirii, dezvoltării și promovării competențelor necesare pentru angajarea remunerată în câmpul muncii după eliberare. De asemenea, ei primesc bani de buzunar. În conformitate cu articolul 134 din lege, condițiile de detenție pot fi ușurate și poate fi oferită posibilitatea ieșirii temporare din centrul de deținere pentru o perioadă de până la o lună pentru a se verifica dacă deținutul este pregătit pentru eliberare.

66. Articolul 140(1) din Legea cu privire la executarea pedepselor prevede că detenția preventivă este executată fie într-o instituție separată, fie într-o aripă separată a unui penitenciar, față de cea destinată deținuților condamnați definitiv la pedeapsa închisorii.

(b) Date statistice

67. Potrivit datelor statistice prezentate de către Guvern, care nu au fost contestate de către reclamant, instanțele de judecată germane au emis un număr total de 75 de ordonanțe de plasare în detenție preventivă în 2005, dintre care 42 vizau autori ai unor infracțiuni de natură sexuală. Un număr total de 415 persoane au fost plasate în detenție preventivă până la 31 martie 2007. În 2002, durata medie a primei perioade de detenție preventivă varia între doi ani și trei luni și șapte ani în diferite landuri. În acest an, 261 de persoane plasate în detenție preventivă pentru prima dată au fost afectate de abolirea duratei maxime de zece ani de detenție preventivă în temeiul articolului 67d § 3 din Codul Penal, în coroborare cu articolul 1a(3) din Legea Introdactivă la Codul Penal, în versiunea sa modificată în 1998. În 2008, 70 persoane rămăneau afectate de modificarea legii și se aflau în detenție preventivă pentru o durată care depășea zece ani.

68. Conform datelor statistice prezentate de către Guvern, care nu au fost contestate de către reclamant, Germania avea 95 deținuți la 100,000 de locuitori în 2006, comparativ, spre exemplu, cu 333 deținuți la 100,000 de

locuitori în Estonia, 185 în Republica Cehă, 149 în Spania, 148 în Anglia și Țara Galilor, 85 în Franța, 83 în Elveția, 77 în Danemarca și 66 în Norvegia. Mai mult, potrivit statisticii penale anuale a Consiliului Europei, Sondaj 2006, din 12 decembrie 2007 (PC-CP (2007) 9 prov. 2, p. 47), numărul total al deținuților condamnați la pedeapsa închisorii cu durată care varia de la zece până la și inclusiv închisoare pe viață era, la 1 septembrie 2006, 2,907 în Germania, 402 în Estonia, 1,435 în Republica Cehă, 3,568 în Spania, 12,049 în Anglia și Țara Galilor, 8,620 în Franța, 172 în Danemarca și 184 în Norvegia.

B. Dreptul comparat

1. Sisteme de protecție a populației împotriva infractorilor periculoși

69. Potrivit informațiilor și materialului prezentat în fața Curții, Statele membre ale Consiliului Europei au ales diferite căi de protecție a populației împotriva condamnaților care au acționat cu răspundere penală deplină la momentul comiterii infracțiunii (așa cum era și cazul reclamantului la epoca faptelor) și sunt susceptibili de a recidiva după eliberarea din detenție și, în consecință, prezintă pericol pentru societate.

70. Pe lângă Germania, cel puțin șapte alte State Părți la Convenție au adoptat sisteme de detenție preventivă pentru condamnații care nu sunt considerați alienați, cu alte cuvinte, a căror răspundere penală este angajată la momentul comiterii infracțiunii (lor) și care sunt considerați că prezintă pericol pentru populație fiind susceptibili de a recidiva. Printre aceste State se numără Austria (a se vedea articolele 23 și cele ce urmează și 47 și cele ce urmează din codul penal austriac, și articolele 435 și următoarele din codul de procedură penală austriac), Danemarca (a se vedea articolele 70 și următoarele din codul penal danez), Italia (a se vedea articolele 199 și următoarele din codul penal Italian), Liechtenstein (a se vedea articolele 23 și următoarele și 47 din codul penal al Liechtenstein și articolele 345 și următoarele din codul de procedură penală al Liechtenstein), San Marino (a se vedea articolele 121 și următoarele din codul penal al San Marino), Slovacia (a se vedea articolele 81 și 82 din codul penal slovac) și Elveția (a se vedea articolele 56 și următoarele din codul penal elvețian). În aceste state, detenția preventivă este dispusă, de regulă, de către instanțele de judecată și, în general, executată după ispășirea de către persoanele vizate a pedepselor cu închisoarea (cu excepția Danemarcei, unde detenția preventivă este dispusă pentru a înlocui pedeapsa închisorii). Pericolul pe care-l prezintă deținuții este reexaminat periodic. Ei sunt eliberați condiționat dacă nu mai prezintă pericol pentru societate.

71. În ceea ce privește locul și durata plasării în detenție preventivă, persoanele supuse acestei măsuri sînt plasate în instituții specializate în Austria (a se vedea articolul 23 din codul penal austriac), Liechtenstein (a se

vedea articolul 23 din codul penal în vigoare în Liechtenstein), San Marino (a se vedea articolele 121 și următoarele din codul penal în vigoare în San Marino), Slovacia (a se vedea articolul 81 din codul penal slovac) și Elveția (a se vedea articolul 64 din codul penal elvețian). Chiar dacă dreptul italian stipulează, de asemenea, că detenția preventivă trebuie să fie executată în instituții specializate (a se vedea articolele 215 și următoarele din codul penal italian), se pare că, în practică, astfel de instituții nu mai există și că persoanele vizate sunt ținute în penitenciare obișnuite, aplicându-li-se un regim de detenție special. Infractorii periculoși plasați în detenție preventivă în Danemarca sunt de asemenea ținuți în penitenciare obișnuite, fiindu-le aplicat un regim de detenție special. În Danemarca, Italia, San Marino, Slovacia (a se vedea prevederile exprese ale articolului 82 § 2 din codul penal slovac) și Elveția, prevederile aplicabile nu fixează o durată maximă a detenției preventive. Dar, în Austria și Liechtenstein, o astfel de detenție nu poate depăși durata de zece ani (a se vedea articolul 25 § 1 din codurile penale ale Austriei și Liechtenstein).

72. Cât despre aplicarea în timp a prevederilor relative la detenția preventivă, trebuie notat faptul că, conform formulării prevederilor aplicabile în unele state vizate, acestea pot fi aplicate retroactiv. Astfel, în termenii articolului 200 din codul penal italian, deciziile care dispun măsuri preventive trebuie să se fondeze pe prevederile legislației în vigoare la momentul executării lor, și în conformitate cu articolul 2 § 3 din codul penal slovac, aceste decizii trebuie să se bazeze pe legislația în vigoare la momentul adoptării lor. În termenii articolului 4 § 1 din codul penal danez, decizia dacă o infracțiune trebuie pedepsită cu detenție preventivă este luată prin aplicarea legislației în vigoare la momentul pronunțării hotărârii într-un proces penal. Codul penal în vigoare în San Marino, de asemenea, nu interzice aplicarea retroactivă a măsurilor preventive. Prin contrast, aplicarea retroactivă pare să fie interzisă în privința măsurilor de detenție preventivă în temeiul articolelor 23 § 1 și următoarele din codurile penale ale Austriei și Liechtenstein și dreptului suedez.

73. În multe alte State Părți la Convenție, nu există un sistem de detenție preventivă și la determinarea și executarea pedepselor este luat în considerare pericolul prezentat de infractori. Pe de altă parte, pedepsele cu închisoarea sunt extinse în raport cu pericolul prezentat de infractori, în mod special în cazul recidivei. În acest sens, trebuie notat că, spre deosebire de instanțele judecătorești din majoritatea Statelor părți la Convenție, instanțele de judecată din Regatul Unit stabilesc o distincție expresă între partea punitivă și cea preventivă a pedepsei pe viață. Perioada represivă sau nereductibilă (*tarrif*) este fixată pentru a pedepsi infractorul. Odată ce o parte retributivă a pedepsei a fost executată, deținutul este considerat ca fiind în stare de arest preventiv și poate fi eliberat condiționat dacă nu mai prezintă pericol pentru societate (a se vedea, *inter alia*, articolele 269 și 277 din Legea privind justiția penală din 2003 și articolul 28 din legea cu privire

la pedepsele în materie penală din 1997). Pe de altă parte, pericolul prezentat de infractori are, în general, o influență atât asupra condițiilor de detenție cât și asupra perspectivelor lor de a beneficia de o reducere a pedepsei sau de eliberare condiționată.

2. Distincția între sancțiuni și măsuri preventive și consecințele acestora

74. În ceea ce privește distincția între pedepsele și măsurile preventive aplicate în Statele părți la Convenție și consecințele care rezultă din calificarea sancțiunii în cauză, trebuie să se constate că acest tip de măsură poate fi calificat ca o pedeapsă suplimentară într-un stat, sau ca o măsură preventivă în altul. Astfel, supravegherea comportamentului unei persoane după eliberare, spre exemplu, este considerată ca o pedeapsă suplimentară în termenii articolelor 131-36-1 și următoarelor din codul penal francez și ca o măsură preventivă în conformitate cu articolele 215 și 228 din codul penal italian.

75. Mai mult decât atât, Legea din 25 februarie 2008 privind detenția preventivă post-condamnare și declararea neresponsabilității penale din cauza deficienței mintale (*Loi relative à la rétention de sûreté et à la déclaration d'irresponsabilité pénale pour cause de trouble mental*) a introdus detenția preventivă în legislația franceză. Conform articolul 706-53-13 din codul de procedură penală francez, această măsură poate fi dispusă împotriva infractorilor deosebit de periculoși, care prezintă un risc sporit de recidivă din cauza tulburărilor grave de personalitate de care suferă. Consiliul Constituțional francez, în decizia sa din 21 februarie 2008 (nr. 2008-562 DC, Monitor Oficial (*Journal officiel*) din 26 februarie 2008, p. 3272), a considerat că o astfel de detenție preventivă, care nu a fost fondată pe vinovăția persoanei condamnate, dar a urmărit să împiedice persoanele de a comite noi infracțiuni, nu putea fi calificată drept pedeapsă (§ 9 din decizie). În acest sens, Consiliul s-a subscris punctului de vedere al Curții Constituționale Federale germane cu privire la detența preventivă în dreptul german (a se vedea paragrafele 31-33 mai sus). Cu toate acestea, având în vedere natura sa privativă de libertate, durata acestei privațiuni, faptul că ea este reînnoită pentru o durată nelimitată și faptul că este dispusă după condamnarea de către un tribunal, Consiliul Constituțional francez a considerat că detenția preventivă post-condamnare nu poate fi dispusă împotriva persoanelor condamnate pentru infracțiunile comise înaintea publicării legii menționate (§ 10 din decizie). În acest sens, Consiliul a ajuns la o concluzie diferită de cea a Curții Constituționale federale germane (a se vedea paragrafele 31-33 și de asemenea paragrafele 34-37 mai sus).

C. Observațiile organismelor internaționale de monitorizare cu privire la detenția preventivă

1. Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei

76. Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, dl Thomas Hammarberg, în raportul său cu privire la vizita efectuată în Germania în perioada 9-11 și 15-18 octombrie 2006 (CommDH (2007) 14 din 11 iulie 2007) a declarat următoarele cu privire la subiectul menționat ca “detenția preventivă (*Sicherungsverwahrung*)”:

“203. În timpul vizitei, Comisarul a discutat subiectul internării ca măsură de siguranță cu reprezentanții autorităților landurilor, judecători și experți în medicină. Comisarul este conștient de presiunea publică la care sunt expuși judecătorii și experții în medicină când adoptă decizii cu privire la punerea în libertate a unei persoane susceptibilă de a comite alte crime grave. Este imposibil de a prevedea cu deplină precizie dacă o persoană va comite noi infracțiuni. Psihatrii evaluează cu regularitate comportamentul unei persoane private de libertate care ar putea acționa diferit în afara închisorii. În plus, este dificil de a prevedea toate condițiile care-l așteaptă pe deținut în afara închisorii.

204. Comisarul recomandă aplicarea cu o deosebită precauție a internării ca măsură de siguranță. De asemenea, trebuie să fie examinată posibilitatea aplicării măsurilor alternative înainte de a se recurge la internare. Comisarul este preocupat de sporirea numărului de persoane private de libertate prin aplicarea măsurii de internare. El încurajează autoritățile germane să efectueze studii independente cu privire la implementarea internării ca măsură de siguranță pentru a evalua măsura din perspectiva protecției publicului larg și impactului său asupra deținuților. ...

206. Mai mult, Comisarul a fost informat că persoanele ținute în detenție cu regularitate se confruntă cu pierderea perspectivelor lor de viitor și au tendința de a-și pierde toate speranțele. În această situație se impune necesitatea acordării de asistență psihologică și psihiatrică. Opiniile medicilor pot fi împărțite cu privire la eficiența asistenței acordate persoanelor plasate în detenție ca măsură de siguranță, totuși posibilitatea reabilitării lor eventuale și a liberării nu trebuie să fie exclusă. Respectiv, persoanele ținute în custodie ca măsură de siguranță trebuie să primească tratamentul medical corespunzător sau oricare altă asistență adaptată la situația lor specifică. ”

2. Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante

77. În raportul său adresat Guvernului german cu privire la vizita în Germania din 20 noiembrie - 2 decembrie 2005 (CPT/Inf (2007) 18 din 18 aprilie 2007), Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și Tratamentelor sau Pedepselor Inumane și Degradante (CPT) a prezentat următoarele concluzii cu privire la unitatea de detenție preventivă (*Sicherungsverwahrung*) din penitenciarul din Berlin-Tegel:

“94. Condițiile materiale în unitate erau de un nivel bun sau chiar foarte bun, cu câteva elemente în mod special pozitive: camera pentru o singură persoană bine

echipată cu grup sanitar anexat; un spațiu colectiv iluminat și rezonabil de spațios; o bucătărie mică cu echipamentul care le permite deținuților să pregătească băuturi fierbinți și gustări ușoare, și un spațiu pentru spălarea, uscarea și călcarea hainelor.

95. În principiu, deținuții în detenție preventivă aveau acces la aceleași activități ca și deținuții ordinari (în materie de lucru, educație, etc.). În plus, în conformitate cu legislația pertinentă, deținuții beneficiau de mai multe privilegii. În special, ușile celulelor nu se încuiau pe parcursul zile și deținuților li s-a oferit timp suplimentar pentru vizite (două ore în loc de o oră pe lună), exerciții în aer liber (patru ore în loc de o oră în zile nelucrătoare), livrarea coletelor (șase în locul a trei pe an) și bani de buzunar (în caz că nu este de lucru). De asemenea, este important de menționat că toți deținuții au acces nelimitat la telefon.

96. Teoretic, cel puțin, unitatea oferea posibilități pentru un mediu pozitiv de viață în detenție. Oricum, nu toți deținuții erau capabili să dădească la maxim de aceste posibilități, ceea ce nu era surprinzător dacă se ține cont de faptul că, potrivit personalului medical, majoritatea dacă nu toți acești deținuți sufereau de multiple tulburări de personalitate. Marea majoritate a deținuților erau complet lipsiți de motivație: numai doi făceau exerciții în aer liber, trei lucrau cu normă deplină și unul cu jumătate de normă. Pentru doisprezece deținuți s-a oferit lucru, dar ei nu au dorit să ia parte. Astfel, marea majoritate a deținuților trădăveau în celulele lor, privind la televizor sau jucându-jocuri video.

Chiar și acei deținuți care aparent și-au asumat și făceau față responsabilităților ce țineau de viața lor cotidiană în unitate, persista sentimentul că aceste activități erau doar strategii de petrecere a timpului fără a urmări vr-un scop real. Așa cum este de așteptat, acest sentiment era generat de caracterul nelimitat al *Sicherungsverwahrung*. Câțiva dintre deținuții intervievați au exprimat în mod clar ideea că nu vor ieși de aici niciodată, iar unul a declarat că unicul lucru pe care-l putea face este să se pregătească de moarte.

97. Potrivit administrației penitenciarului, personalul aplica criterii speciale, iar scopul urmărit era eliberarea individului de plasare în *Sicherungsverwahrung*; accentul se punea pe reducerea la minim a riscului pentru societate, precum și tratarea efectelor fizice și psihologice a detenției de lungă durată. Totuși, delegația a observat că în practică, personalul (inclusiv lucrătorul social) lipsea în această unitate, reducând astfel contactele cu deținuții la minimum. ...

99. Chiar și pentru deținuții care aparent făceau față situației, absența angajamentului personalului pentru această unitate nu era justificată. Responsabilizarea deținuților și acordarea unui anumit nivel de independență nu implică faptul că personalul trebuie să-i lase de unii singuri. Datoria de îngrijire nu poate fi neglijată, în special în ceea ce privește un grup special de deținuți. Delegația și-a format o impresie distinctă că însăși personalul nu avea o înțelegere clară despre modul de lucru cu acești deținuți. Nu este suficient de a le permite deținuților să-și asume singuri responsabilitatea pentru viața lor în detenție, ci este necesar de a le acorda sprijin constant pentru a-i ajuta să facă față detenției nelimitate, precum și să înfrunte consecințele unei istorii personale compusă din comportament aberant și probleme psihologice. Asistența acordată pe plan psihologic pare a fi insuficientă și neadecvată; **CPT recomandă adoptarea neîntârziată a unor măsuri de remediere a acestor neajunsuri.**

100. Problema dificilă ce ține de implementarea în practică a unei politici umane și coerente cu privire la tratamentul persoanelor plasate în *Sicherungsverwahrung* necesită a fi abordată în regim de urgență la cel mai înalt nivel. Lucrul cu această categorie de deținuți constituie una din cele mai mari provocări cu care se confruntă personalul din penitenciar.

Datorită duratei potențial nelimitate de ședere a unui număr mic (dar în creștere) de deținuți plasați în *Sicherungsverwahrung*, trebuie să existe o viziune deosebit de clară cu privire la obiectivele acestei unități și metodele de realizare a acestora în mod practic. Abordarea problemei impune necesitatea unui nivel înalt de îngrijire care implică o echipă multidisciplinară, lucru intensiv cu deținuții la nivel individual (prin planuri individualizate), într-un cadru coerent menit să asigure progresul spre eliberarea deținutului, care trebuie să devină o opțiune reală. Sistemul trebuie de asemenea să permită menținerea, după caz, a contactelor cu familia.

CPT recomandă autorităților germane să procedeze imediat la o revizuire a metodelor adoptate în materie de *Sicherungsverwahrung* la penitenciarul Tegel și, în caz de necesitate, în alte instituții din Germania unde sunt plasate persoanele supuse la *Sicherungsverwahrung*, în lumina comentariilor făcute sus.”

3. Comisia pentru Drepturile Omului a Națiunilor Unite

78. În observațiile sale finale adoptate la sesiunea din 7 - 25 iulie 2008 cu privire la raportul prezentat de Franța în conformitate cu articolul 40 din Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice (CCPR; a se vedea CCPR/C/FRA/CO/4 din 31 iulie 2008), Comisia pentru Drepturile Omului a Națiunilor Unite a constatat:

“16. Comisia este îngrijorată de faptul că Statul parte este abilitat în virtutea Legii nr. 2008/174 (25 februarie 2008) de a plasa persoanele condamnate penal în detenție ca măsură de siguranță pentru perioade reînnoite din cauza ‘pericolului’ prezentat de aceștia chiar și după executarea definitivă a pedepselor cu închisoarea pronunțate inițial. Deși Consiliul Constituțional a interzis aplicarea retroactivă a acestei dispoziții și judecătorul care condamnă o persoană acuzată de o infracțiune penală ia în considerare, la momentul judecării cauzei, posibilitatea dispunerii pentru viitor a plasării lui în detenție preventivă, Comisia este de opinie că în practica vor persista probleme în sensul articolelor 9, 14 și 15 din Convenție.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 5 DIN CONVENȚIE

79. Reclamantul s-a plâns că menținerea sa în detenție preventivă după expirarea termenului de zece ani, care constituia durata maximă pentru aceste tip de detenție în conformitate cu prevederile legale aplicabile la

momentul comiterii infracțiunii și condamnării lui, a încălcat articolul 5 § 1 din Convenție care, în pasajele pertinente, prevede:

“Orice persoană are dreptul la libertate și siguranță. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

(a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de un tribunal competent; ...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a se bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice ale necesității de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...

(e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; ...”

80. Guvernul a contestat acest punct de vedere.

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

81. Reclamantul consideră că detenția lui preventivă nu era prevăzută de articolul 5 § 1 (a) din Convenție. Nu exista nicio legătură de cauzalitate suficientă între menținerea detenției sale după finalizarea duratei de zece ani de detenție și condamnarea sa din 1986. La momentul dispunerii plasării sale în detenție preventivă de către Tribunalul Regional din Marburg în 1986, durata maximă prevăzută de prevederile legale aplicabile pentru acest tip de detenție era de cel mult zece ani. Nu se poate exclude posibilitatea ca Tribunalul Regional din Marburg să nu fi dispus plasarea sa în detenție preventivă dacă ar fi cunoscut că această măsură ar rămâne aplicabilă pentru mai mult de zece ani. Menținerea lui în detenție după expirarea perioadei de zece ani s-a bazat, prin urmare, numai pe modificarea legii din 1998, care a abolit durata maximă a primei perioade de detenție preventivă și nu pe condamnarea lui din 1986. Dacă legea nu ar fi fost modificată, el ar fi fost eliberat automat în 2001, iar instanța responsabilă pentru executarea pedepselor nu ar fi avut competența să dispună extinderea duratei detenției sale preventive. Având în vedere durata limită a primei perioade de detenție preventivă fixată de lege la momentul condamnării sale, modificarea legii care abolea durata maximă avea ca obiect aplicabilitatea detenției preventive și nu numai modalitățile de executare a acesteia, astfel legătura de cauzalitate între condamnarea și plasarea sa în detenție preventivă a încetat să mai existe după executarea pedepsei de zece ani cu închisoare.

82. De asemenea, reclamantul considera că detenția sa nu era nici “legală” și nici “în conformitate cu procedurile prevăzute de lege” așa cum prevede articolul 5 § 1. Spre deosebire de Curtea Constituțională Federală, mulți reprezentanți ai mediului academic considerau detenția preventivă și abolirea duratei maxime de zece ani pentru prima condamnare drept o încălcare a prevederilor constituționale. El a reamintit că durata maximă valabilă pentru prima plasare în detenție preventivă este stabilită de lege și a susținut că, la momentul comiterii infracțiunii nu putea prevedea că această durată maximă va fi abolită cu efect imediat în timp ce el deja era plasat în detenție preventivă pentru o perioadă care depășea durata de zece ani. Dreptul lui la legalitatea detenției legale nu putea fi contrabalansat cu preocupările pentru siguranța publică.

2. Guvernul

83. În opinia Guvernului, menținerea reclamantului în detenție preventivă a respectat prevederile articolului 5 § 1 (a) din Convenție. Prelungirea detenției preventive a reclamantului după finalizarea a zece ani de detenție a avut loc “după condamnare” și exista o legătură de cauzalitate suficientă între condamnarea inițială și privarea lui de libertate. În hotărârea sa din 17 noiembrie 1986, Tribunalul Regional din Marburg a condamnat reclamantul la o pedeapsă de cinci ani de închisoare și a dispus plasarea lui în detenție preventivă fără a menționa vreo durată maximă. Conform prevederilor codului penal, era de competența Tribunalului Regional din Marburg să decidă, la pronunțarea sentinței, dacă să dispună sau nu plasarea lui în detenție preventivă, iar cea a tribunalului regional responsabil pentru executarea pedepselor era de a stabili modalitățile de executare a acestei măsuri și de a fixa, în mod special, durata detenției preventive a persoanei condamnate. Astfel, atât instanța de judecată, cât și instanța responsabilă pentru executarea pedepselor au participat la “condamnarea [reclamantului] de către un tribunal competent”. În virtutea articolului 2 § 6 din codul penal (a se vedea paragraful 48 mai sus), organul legislativ a dispus întotdeauna de posibilitatea de a reintroduce detenția preventivă fără a fixa o durată maximă cu efect imediat. În aceste condiții, abolirea ulterioară a duratei maxime aplicabile primei plasări în detenție preventivă nu a rupt legătura de cauzalitate între condamnarea inițială a reclamantului în 1986 și menținerea lui în detenție.

84. În plus, Guvernul a susținut că menținerea reclamantului în detenție preventivă a fost “legală” și “în conformitate cu o procedură prevăzută de lege” așa cum stipulează articolului 5 § 1. Instanțele interne au confirmat că menținerea reclamantului în detenție preventivă respecta prevederile legislației naționale. Contrar susținerilor reclamantului, plasarea lui în detenție preventivă nu s-a bazat exclusiv pe modificarea articolului 67d din codul penal, dar a fost dispusă de către tribunalul regional din Marburg în aprilie 2001 în conformitate cu procedurile prevăzute de codul de procedură

penală, satisfăcând astfel criteriul previzibilității. Nu era necesar ca durata maximă a perioadei de detenție preventivă să fie previzibilă la momentul comiterii infracțiunii, din moment ce pericolul pe care-l prezintă un infractor nu dispare în mod necesar după un interval de timp fixat. Potrivit Guvernului, reclamantul nu putea avea așteptări legitime ca durata maximă a primei plasări în detenție preventivă să nu fie abolită, cel puțin pentru motivul că protecția societății are prioritate asupra acestei așteptări. Conform articolului 2 § 6 din codul penal, deciziile privind măsurile de corectare și prevenire trebuie să fie adoptate pe baza prevederilor în vigoare la momentul pronunțării lor (atât în cazul instanței de judecată cât și a tribunalului responsabil pentru executarea pedepselor), și în funcție de cele aplicabile la momentul comiterii infracțiunii. Prin urmare, este evident faptul că organul legislativ putea autoriza oricând tribunalele să dispună plasarea în detenție preventivă pentru o durată nelimitată de timp. Mai mult, au fost formulate un număr mare de solicitări de a aboli din nou durata maximă a primei plasări în detenție preventivă, care a fost introdusă abia în 1975.

85. În plus, Guvernul a considerat că menținerea reclamantului în detenție preventivă nu a fost arbitrară, din moment ce tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor au dispus plasarea în detenție preventivă pentru o durată care depășește zece ani cu titlu de excepție de la regula care prevede terminarea măsurii după expirarea acestei durate și pe baza principiului conform căruia extinderea duratei este posibilă numai dacă exista pericol ca persoana vizată să comită infracțiuni grave de natură sexuală sau violentă.

B. Aprecierea Curții

1. Recapitularea principiilor pertinente

a. Motivele privării de libertate

86. Articolul 5 § 1, alineatele de la (a) la (f), conține o listă exhaustivă a motivelor care permit privarea de libertate și nici o privare de libertate nu se consideră legală dacă nu se fondează pe unul dintre aceste motive (a se vedea, *inter alia*, *Guzzardi împotriva Italiei*, 6 noiembrie 1980, § 96, Seria A nr. 39; *Witold Litwa împotriva Poloniei*, nr. 26629/95, § 49, CEDO 2000-III; și *Saadi împotriva Regatului Unit [GC]*, nr. 13229/03, § 43, CEDO 2008-...). Cu toate acestea, aplicabilitatea unui motiv nu exclude în mod necesar aplicabilitatea altuia; o privare de libertate poate, în funcție de circumstanțe, poate fi justificată din perspectiva câtorva alineate (a se vedea, printre altele, *Eriksen împotriva Norvegiei*, 27 mai 1997, § 76, *Culegere de*

hotărâri și decizii 1997-III; *Erkalo împotriva Olandei*, 2 septembrie 1998, § 50, *Culegere* 1998-VI; și *Witold Litwa*, citată mai sus, § 49).

87. Cuvântul “condamnare”, în sensul articolului 5 § 1 alineatul (a) și ținând cont de versiunea franceză (“*condamnation*”) trebuie înțeles atât ca o declarare a vinovăției după stabilirea legală a unei infracțiuni (a se vedea *Guzzardi*, citată mai sus, § 100), cât și ca aplicarea unei pedepse sau a altei măsuri care atrage privarea de libertate (a se vedea *Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, 24 iunie 1982, § 35, Seria A nr. 50).

88. De asemenea, cuvântul “după” utilizat în alineatul (a) nu implică numai o simplă ordine cronologică de succesiune între “condamnare” și “detenție”: “detenția” trebuie să rezulte, urmeze și depindă sau să se producă în virtutea “condamnării” (a se vedea *Van Droogenbroeck*, citată mai sus, § 35). Pe scurt, între ele trebuie să existe o legătură de cauzalitate suficientă (a se vedea *Weeks împotriva Marii Britanii*, 2 martie 1987, § 42, Seria A nr. 114; *Stafford împotriva Marii Britanii* [MC], nr. 46295/99, § 64, CEDO 2002-IV; *Waite împotriva Marii Britanii*, nr. 53236/99, § 65, 10 decembrie 2002; și *Kafkaris împotriva Ciprului* [MC], nr. 21906/04, § 117, CEDO 2008-...). Oricum, cu trecerea timpului, legătura de cauzalitate între condamnarea inițială și menținerea privării de libertate devine treptat tot mai slabă (a se vedea *Van Droogenbroeck*, citată mai sus, § 40, și *Eriksen*, citată mai sus, § 78). Legătura de cauzalitate impusă de alineatul (a) ar putea fi eventual ruptă, dacă se ajunge la situația când o decizie de a nu elibera sau de a plasa din nou în detenție se fondează pe motive care contravin obiectivelor urmărite de decizia inițială (pronunțată de o instanță de judecată) sau pe o apreciere care este nerezonabilă în funcție de aceste obiective. În aceste circumstanțe, o detenție care este legală inițial se poate transforma într-o privare de libertate arbitrară și, în consecință, incompatibilă cu prevederile articolului 5 (a se compara *Van Droogenbroeck*, citată mai sus, § 40; *Eriksen*, citată mai sus, § 78; și *Weeks*, citată mai sus, § 49).

89. În plus, conform alineatului (c) al articolului 5 § 1, plasarea în detenție a unei persoane poate fi justificată “dacă există motive verosimile ale necesității de a o împiedica să săvârșască o infracțiune”. Cu toate acestea, acest motiv de detenție nu este adaptat la o politică generală de prevenire îndreptată împotriva unui individ sau a unei categorii de indivizi care prezintă pericol din cauza înclinației lor constante de a comite infracțiuni. El oferă Statelor Contractante numai un mijloc de a preveni o infracțiune concretă și specifică (a se vedea *Guzzardi*, citată mai sus, § 102; și, de asemenea, *Eriksen*, citată mai sus, § 86). Aceasta derivă din utilizarea la singular a termenului infracțiune (“o infracțiune”) și din obiectul articolului 5, și anume de a asigura ca nici o persoană să nu fie privată de libertate în mod arbitrar (a se vedea *Guzzardi*, *ibid.*).

b. Detenția “legală” “în conformitate cu o procedură prevăzută de lege”

90. În jurisprudența Curții relativă la alineatele articolului 5 § 1 este stabilit faptul că orice privare de libertate trebuie, în plus față de încadrarea într-una dinre excepțiile enunțate în alineatele (a)-(f), să fie “legală”. În cazul în care se pune în discuție “legalitatea” detenției, inclusiv dacă a fost urmată “o procedură prevăzută de lege”, Convenția se referă, în esență, la legislația națională și consacră obligația de a respecta regulile de fond și cele procedurale ale acesteia (a se vedea, printre multe altele, *Erkalo*, citată mai sus, § 52; *Saadi împotriva Marii Britanii*, citată mai sus, § 67; și *Kafkaris*, citată mai sus, § 116). Aceasta impune, în primul rând, ca orice arestare sau detenție să aibă o bază legală în dreptul intern, dar de asemenea vizează și calitatea legislației care trebuie să fie compatibilă cu supremația legii, o noțiune inerentă ansamblului articolelor Convenției (a se vedea *Stafford*, citată mai sus, § 63, și *Kafkaris*, citată mai sus, § 116). “Calitatea legii” în acest sens implică faptul că legea națională care autorizează privarea de libertate trebuie să fie suficient de accesibilă, precisă și previzibilă în aplicarea sa pentru a evita orice risc de arbitrar (a se vedea *Amuur împotriva Franței*, 25 iunie 1996, § 50, *Culegere* 1996-III; *Nasrulloev c. Rusiei*, nr. 656/06, § 71, 11 octombrie 2007; și *Mooren împotriva Germaniei* [MC], nr. 11364/03, § 76, 9 iulie 2009). Criteriul “legalității” stabilit de Convenție impune ca legile să fie suficient de precise pentru a permite unei persoane, în caz de necesitate cu asistența judiciară adecvată, de a prevedea într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită acțiune (a se vedea *Steel și alții împotriva Marii Britanii*, 23 septembrie 1998, § 54, *Culegere* 1998-VII, și *Baranowski împotriva Poloniei*, nr. 28358/95, § 52, CEDO 2000-III).

91. Respectarea prevederilor legislației naționale nu este însă suficientă: articolul 5 § 1 prevede suplimentar ca orice privare de libertate să corespundă scopului protecției individului împotriva arbitrarului (a se vedea, printre multe altele, *Winterwerp împotriva Olandei*, 24 octombrie 1979, § 37, Seria A nr. 33; *Saadi împotriva Marii Britanii*, citată mai sus, § 67; și *Mooren*, citată mai sus, § 72).

2. Aplicarea acestor principii în cauza de față

92. Curtea este chemată să stabilească dacă reclamantul, în timpul detenției sale preventive pentru o perioadă ce depășea zece ani, a fost privat de libertate în conformitate cu unul din alineatele de la (a) la (f) din articolul 5 § 1. Ea va examina, mai întâi, dacă plasarea inițială a reclamantului în detenție preventivă cade sub incidența unuia dintre motivele enunțate în articolul 5 § 1. În cazul unui răspuns negativ, întrebarea mai specifică, dacă abolirea duratei maxime de zece ani aplicată pentru prima plasare în detenție preventivă a afectat compatibilitatea

menținerii reclamantului în detenție după expirarea acestui termen cu prevederile articolului 5 § 1, nu necesită răspuns.

93. În opinia Guvernului, detenția preventivă a reclamantului a fost justificată în termenii alineatului (a) din articolul 5 § 1. Este adevărat că Comisia a constatat în repetate rânduri că detenția preventivă dispusă de o instanță de judecată suplimentar sau în locul unei pedepse cu închisoarea era, în principiu, justificată ca “detenție a unei persoane după condamnarea ei de către un tribunal competent” în sensul articolului 5 § 1 (a) din Convenție (referitor la detenția preventivă în sensul articolului 66 din codul penal german, a se vedea *X. împotriva Germaniei*, nr. 4324/69, decizia Comisiei din 4 februarie 1971, și *Dax împotriva Germaniei*, nr. 19969/92, decizia Comisiei din 7 iulie 1992 cu alte referințele citate; cât privește plasarea “la dispoziția Guvernului” în Olanda, o măsură similară aplicată persoanelor cu anumite deficiențe mintale, a se vedea *X. împotriva Olandei*, nr. 6591/74, decizia Comisiei din 26 mai 1975, Decizii și Rapoarte (DR) 3, p. 90; referitor la detenția preventivă în Norvegia, o altă măsură similară aplicată persoanelor cu capacitate mintală redusă, a se vedea *X. împotriva Norvegiei*, nr. 4210/69, decizia Comisiei din 24 iulie 1970, Culegere 35, p. 1 și următoarele cu alte referințe citate; și, relative la detenția într-un centru special de detenție a persoanelor cu anumite deficiențe mintale în Danemarca, a se vedea *X. împotriva Danemarcei*, nr. 2518/65, decizia Comisiei din 14 decembrie 1965, Culegere 18, p. 4 și următoarele).

94. Însăși Curtea a afirmat, spre exemplu, că sistemul belgian de plasare a recidiviștilor și infractorilor recidiviști la dispoziția Guvernului, ordonată suplimentar la o pedeapsă cu închisoarea, a constituit o detenție impusă “după condamnarea de către un tribunal competent” în sensul articolului 5 § 1 (a) (a se vedea *Van Droogenbroeck*, citată mai sus, §§ 33-42). De asemenea, ea a considerat că sistemul norvegian de detenție preventivă impusă printr-o măsură de siguranță persoanelor cu facultăți mintale insuficient de dezvoltate sau alterate se încadrează, în principiu, în prevederile articolului 5 § 1 (a) (a se vedea *Eriksen*, citată mai sus, § 78).

95. Curtea reiterează că noțiunea de “condamnare” enunțată în alineatul (a) al articolului 5 § 1 semnifică declararea vinovăției pentru săvârșirea unei infracțiuni și aplicarea unei pedepse sau a altei măsuri care atrage privarea de libertate (a se vedea paragraful 87 mai sus). Ea observă că plasarea reclamantului în detenție preventivă a fost dispusă prin hotărârea Tribunalului Regional din Marburg din 17 noiembrie 1986 (instanța de judecată), care l-a găsit vinovat, *inter alia*, de tentativă de omor (a se vedea paragraful 12 mai sus). Începând cu august 1991, reclamantul, după ispășirea pedepsei închisorii, a fost plasat în detenție preventivă deoarece tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor să au refuzat să suspende condiționat ordonanța privind detenția preventivă (a se vedea paragrafele 13 și următoarele).

96. Curtea acceptă că plasarea inițială a reclamantului în detenție preventivă a rezultat din “condamnarea” lui de către tribunal în 1986. Acesta l-a declarat vinovat de tentativă de omor și a dispus plasarea lui în detenție preventivă, o sacțiune sau o altă măsură care implică privarea de libertate. Curtea notează că în opinia Guvernului, detenția preventivă nu se dispune în funcție de vinovăția infractorului, ci în funcție de pericolul pe care-l prezintă acesta pentru societate (a se vedea paragraful 113 mai jos). Ea consideră că, în conformitate cu articolul 66 § 1 din Codul Penal, o decizie de plasare în detenție preventivă este mereu subordonată și dispusă împreună cu constatarea de către tribunal a vinovăției persoanei vizate pentru comiterea unei infracțiuni (a se vedea paragrafele 49-50 mai sus). Plasarea reclamantului în detenție preventivă a fost, prin urmare, acoperită inițial de alineatul (a) al articolului 5 § 1. Totuși, Curtea ar adăuga că, contrar opiniei Guvernului, deciziile tribunalelor responsabile pentru executarea pedepselor de a menține reclamantul în detenție nu satisfac criteriul “condamnării” în sensul articolului 5 § 1 (a), deoarece nu mai implică constatarea vinovăției ca urmare a comiterii unei infracțiuni.

97. Pentru a determina dacă detenția preventivă a reclamantului care a depășit durata de zece ani era justificată în termenii articolului 5 § 1 (a), Curtea trebuie să examineze dacă această detenție a fost aplicată “după condamnare”, cu alte cuvinte dacă mai exista încă o legătură de cauzalitate între condamnarea reclamantului în 1986 și privarea lui de libertate după 8 septembrie 2001.

98. Curtea notează că potrivit Guvernului, instanța de judecată a dispus plasarea reclamantului în detenție preventivă fără a menționa un termen limită și că era de competența tribunalelor responsabile pentru executarea pedepselor de a stabili durata detenției reclamantului. Dat fiind că articolul 2 § 6 din codul penal permitea abolirea duratei maxime a primei plasări în detenție preventivă cu efect imediat, tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor erau abilitate să autorizeze menținerea reclamantului în detenție preventivă peste limita de zece ani, ca urmare a modificării legii din 1998. Guvernul a dedus că modificarea articolului 67d din codul penal nu a rupt legătura de cauzalitate între condamnarea reclamantului și menținerea lui în detenție.

99. Curtea nu este convinsă de acest argument. Este adevărat că instanța de judecată a dispus plasarea reclamantului în detenție preventivă în 1986 fără a fixa durata acesteia. Cu toate acestea, instanțele de judecată niciodată nu fixează durata măsurii dispuse în virtutea prevederilor aplicabile ale codului penal (articolele 66 și 67c-e din codul penal, a se vedea paragrafele 49 și următoarele mai sus); potrivit însuși Guvernului, instanțele de judecată au competența numai de a determina necesitatea dispunerii plasării în detenție preventivă a unui infractor. Tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor sunt ulterior solicitate să determine în detaliu modalitățile de executare a ordonanței, inclusiv durata exactă a detenției

preventive. Or, tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor sunt abilitate doar să fixeze durata plasării reclamantului în detenție preventivă în cadrul stabilit de ordonanță dispusă de instanța de judecată combinată cu legislația aplicabilă la epoca faptelor.

100. Curtea observă că ordonanța de plasare a reclamantului în detenție preventivă a fost dispusă de instanța de judecată în 1986. La acel moment o ordonanță de acest gen, citită în conjuncție cu articolul 67d § 1 codul penal în versiunea atunci în vigoare (a se vedea paragraful 52 mai sus), implica că reclamantul, împotriva căruia a fost dispusă detenția preventivă pentru prima dată, putea fi ținut în detenție preventivă pentru o durată maximă de zece ani. Astfel, dacă nu se modifica articolul 67d din codul penal în 1998 (a se vedea paragraful 53 mai sus), care a fost declarat aplicabilă de asemenea ordonanțelor de detenție preventivă dispuse - la fel ca în cazul reclamantului - înainte de intrarea în vigoare a prevederii amendate (articolul 1a (3) din Legea Introductivă la Codul Penal; a se vedea paragraful 54 mai sus), reclamantul ar fi fost pus în libertate la expirarea duratei de zece ani de detenție preventivă indiferent de faptul dacă acesta continua să prezinte un risc pentru societate. În lipsa aceste modificări a legii, tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor nu ar fi avut competența de a prelungi durata detenției preventive a reclamantului. Prin urmare, Curtea constată că nu a existat o legătură de cauzalitate suficientă între condamnarea reclamantului pronunțată de instanța de judecată în 1986 și prelungirea privării de libertate după expirarea termenul de zece ani de detenție preventivă, care a fost posibilă numai datorită modificării ulterioare a legii în 1998.

101. Curtea consideră că în acest sens trebuie să se facă distincție între prezenta speță și cauza Kafkaris (citată mai sus). În cauza Kafkaris ea a constatat existența unei legături de cauzalitate suficientă între condamnarea reclamantului și menținerea lui în detenție după terminarea pedepsei cu închisoarea de douăzeci de ani. Menținerea dlui Kafkaris în detenție preventivă peste limita de douăzeci de ani era în conformitate cu sentința pronunțată de instanța de judecată, care a condamnat reclamantul la închisoare pe viață și a declarat în mod expres că acesta fusese condamnat la închisoare pentru restul vieții în temeiul codului penal și nu la perioada de douăzeci de ani prevăzută de regulamentul instituțiilor penitenciare, legislația secundară în vigoare la acel moment (ibid., §§ 118-21). În prezenta speță, prin contrast, detenția preventivă a reclamantului peste limita de zece ani nu a fost dispusă printr-o hotărâre a instanței de judecată, combinată cu prevederile codului penal aplicabile la momentul pronunțării hotărârii.

102. Curtea va examina, în continuare, dacă detenția preventivă a reclamantului peste limita de zece ani a fost justificată în termenii oricăruia dintre alineatele articolului 5 § 1. Ea notează în acest sens că instanțele judecătorești naționale nu au examinat această întrebare pentru că, în

conformitate cu prevederile Legii Fundamentale a Germaniei, nu erau obligate s-o facă. Ea consideră că alineatele (b), (d) și (f) sunt în mod clar nerelevante. În virtutea celei de-a doua opțiuni prevăzute de alineatul (c) a articolului 5 § 1, detenția unei persoane poate fi justificată “când există motive temeinice ale necesității de a o împiedica să săvârșească o infracțiune”. În prezenta speță, menținerea reclamantului în detenție a fost justificată de către tribunalele responsabile cu executarea pedepselor prin existența riscului că reclamantul ar putea comite infracțiuni grave noi - similare celor pentru care fusese anterior condamnat – dacă va fi pus în libertate (a se vedea paragrafele 18 și 23 mai sus). Oricum, aceste infracțiuni potențiale nu sunt suficient de concrete și specifice, așa cum impune jurisprudența Curții (a se vedea, în mod special, *Guzzardi*, citată mai sus, § 102) în ceea ce privește locul și timpul comiterii și victimele acestor infracțiuni și, prin urmare, nu se încadrează în câmpul de aplicare a articolului 5 § 1 (c). Această constatare este confirmată de o interpretare a paragrafului 1 (c) în lumina articolului 5 în ansamblul său. În sensul paragrafului 3 din articolul 5, orice persoană deținută în conformitate cu prevederile paragrafului 1 (c) a acestui articol trebuie să fie de îndată adusă în fața unui judecător pentru a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Cu toate acestea, persoanele ținute în detenție preventivă nu pot fi aduse în fața unui judecător și judecate pentru infracțiunile potențiale care ar putea fi comise în viitor. Curtea notează în acest sens că experiența criminologică demonstrează că deseori există riscul de recidivă din partea unui infractor condamnat repetat, indiferent de faptul dacă el a fost condamnat la detenție preventivă (a se vedea de asemenea § 203 din raportul Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei din 11 iulie 2007, paragraful 76 mai sus).

103. În continuare, Curtea a examinat dacă reclamantul putea fi menținut în detenție preventivă după septembrie 2001 în temeiul alineatului (e) al articolului 5 § 1, fiind considerat “alienat”. Cu toate că, ea nu exclude posibilitatea că detenția preventivă a anumitor infractori poate satisface acest motiv de privare de libertate, Curtea observă că conform deciziei Curții de Apel din Frankfurt pe Main pronunțată în prezenta cauză, reclamantul nu mai suferea de tulburări mintale serioase (a se vedea paragraful 22 mai sus). În orice caz, instanțele naționale nu și-au fondat deciziile de menținere în detenție a reclamantului pe motivul că el era alienat. Prin urmare, detenția lui nu poate fi justificată nici din perspectiva alineatului (e) al articolului 5 § 1.

104. Curtea observă, de asemenea, că prezenta cerere abordează o problemă relativă la legalitatea detenției reclamantului. Ea reiterează că legislația națională trebuie să fie de o anumită calitate și, în mod special, să fie previzibilă în aplicarea sa pentru a evita orice risc de arbitrar (a se vedea paragraful 90 mai sus). Ea are dubii serioase dacă reclamantul, la epoca faptelor, ar fi putut prevedea într-o măsură rezonabilă că infracțiunea

pe care a comis-o putea conduce la plasarea lui în detenție preventivă pentru o durată nelimitată. Ea pune la îndoială, în special, faptul dacă reclamantul ar fi putut prevedea modificarea prevederilor legale aplicabile și efectul imediat al acesteia după ce comise crima. Oricum, ținând cont de constatarea menționată mai sus că plasarea reclamantului în detenție preventivă care depășește perioada de zece ani nu a fost justificată de nici unul din alineatele articolului 5 § 1, Curtea nu trebuie să se pronunțe asupra acestei întrebări.

105. În consecință, a avut loc o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCAREA ARTICOLULUI 7 DIN CONVENȚIE

106. Reclamantul s-a plâns de asemenea că prelungirea retroactivă a detenției preventive de la perioada maximă de zece ani la o perioadă nelimitată a încălcat dreptul lui de a nu i se aplica o pedeapsă mai gravă decât cea aplicabilă la momentul comiterii infracțiunii. El a invocat prevederile articolului 7 § 1 din Convenție, care prevede:

“1. Nimeni nu poate fi condamnat pentru o acțiune sau o omisiune care, în momentul săvârșirii, nu constituia o infracțiune potrivit dreptului național sau internațional. De asemenea, nu se poate aplica o pedeapsă mai severă decât aceea aplicabilă în momentul săvârșirii infracțiunii.”

107. Guvernul a contestat această alegație.

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

108. În opinia reclamantului, o pedeapsă mai gravă i-a fost aplicată în mod retroactiv prin decizia de prelungire a detenției sale preventive după expirarea primei plasări în detenție preventivă de zece ani ceea ce vine în contradicție cu a doua frază a articolului 7 § 1 din Convenție. Detenția preventivă a constituit o “pedeapsă” în sensul acestui articol. El a susținut că opinia instanțelor naționale conform căreia, după introducerea detenției preventive în dreptul penal german, această măsură nu era considerată “pedeapsă” și putea fi aplicată retroactiv, trebuia să aibă o pondere mai mică în lumina faptului că detenția preventivă a fost introdusă prin legea cu privire la infractorii recidiviști din 24 noiembrie 1933, adică, în timpul regimului nazist. Conform articolului 129 din Legea cu privire la executarea pedepselor (a se vedea paragraful 64 mai sus), sancțiunea în cauză, pronunțată ca urmare a comiterii unei infracțiuni și aplicată de instanțele penale a urmărit exact aceleași scopuri ca și

executarea unei pedepse cu închisoarea (a se vedea articolul 2 din legea cu privire la executarea pedepselor, paragraful 63 mai sus), și anume protecția populației față de deținut (prevenire) și facilitarea readaptării celui din urmă la viața din afara închisorii (reintegrare în societate).

109. Reclamantul a susținut, de asemenea, că detenția preventivă constituia o pedeapsă prin natura sa, invocând faptul că măsura a fost dispusă de tribunalele penale în legătură cu o infracțiune și că regulile relative la aceasta făceau parte din legea privind executarea pedepselor. Detenția preventivă era legată de vinăvăția infractorului, deoarece putea fi aplicată numai ca urmare a comiterii anumitor infracțiuni și nu putea fi dispusă împotriva unei persoane care a acționat fără răspundere penală.

110. În continuare, reclamantul a subliniat că în Germania nu existau instituții specializate pentru persoanele plasate în detenție preventivă: aceste persoane erau plasate în penitenciare ordinare, unde beneficiau de câteva privilegii minime comparativ cu alți deținuți care-și ispășeau pedepsele în aceeași închisoare (a se vedea articolele 131-135 legea cu privire la executarea pedepselor; paragrafele 64-65 mai sus), printre care dreptul de a purta propriile haine. Oricum, chiar dacă erau aplicate în practică, aceste privilegii nu schimbau faptul că executarea unei ordonanțe de plasare în detenție preventivă nu diferă semnificativ de executarea unei pedepse cu închisoarea. Fiind plasat în detenție preventivă, reclamantul a beneficiat în realitate de o ușurare nesemnificativă a pedepsei sale comparativ cu alți deținuți ordinari. Mai mult decât atât, nicio măsură specială, suplimentară la cele prevăzute pentru deținuții ordinari, nu a fost prevăzută pentru persoanele plasate în detenție preventivă, care să faciliteze pregătirea lor pentru o viață responsabilă după eliberarea lor din închisoare. Condițiile de detenție a reclamantului în penitenciarul din Schwalmstadt nu se deosebeau de condițiile de care a beneficiat în acest penitenciar când își ispășea cea mai mare parte a pedepsei sale cu închisoarea. El continua să lucreze în același regim ca și în timpul executării pedepsei cu închisoarea. Cu excepția unor plecări ocazionale, de scurtă durată și escortate, nici un efort nu a fost depus pentru pregătirea lui pentru viața după liberare și nici nu i-a fost oferită vreo posibilitate de a beneficia de ședințe de terapie. Dacă s-ar aprecia realitatea situației deținuților în raport cu formularea codului penal, nu s-ar depista nicio diferență importantă între executarea pedepsei închisorii și ordonanței de plasare în detenție preventivă.

111. Mai mult decât atât, gravitatea măsurii de detenție preventivă nelimitată, care a fost executată după și suplimentară la pedeapsa cu închisoare de numai cinci ani, a fost ilustrată de faptul că aceasta s-a soldat cu privarea reclamantului de libertate – numai pe baza ordonanței de plasare în detenție preventivă – pentru o perioadă de aproximativ optsprezece ani. El a pretins că, în consecință, fusese deținut pentru o perioadă de timp considerabil mai îndelungată decât perioada generală ispășită de infractorii condamnați care, spre deosebire de reclamant, au fost condamnați pentru

omor la pedeapsa închisorii, fără a fi plasați în detenție preventivă. Dat fiind că reclamantul a fost deținut pentru o perioadă mai mare de douăzeci de ani ca urmare a condamnării lui în 1986, faptul că el fusese implicat în două incidente, care au avut loc cu mulți ani înainte într-un penitenciar cu nivel înalt de securitate, demonstrează că el a învățat să-și controleze emoțiile și că menținerea lui în detenție nu mai era justificată.

112. Reclamantul a susținut că prelungirea retroactivă a detenției lui preventive, pedeapsă pentru care legea fixa în mod clar o durată maximă de zece ani la momentul comiterii infracțiunii, a încălcat principiul legalității pedepselor (*nulla poena sine lege*), consacrat de articolul 7.

2. Guvernul

113. În opinia Guvernului, plasarea reclamantului în detenție preventivă pentru o perioadă care depășește termenul de zece ani nu a încălcat interdicția impusă de articolul 7 § 1 asupra agravării pedepsei în mod retroactiv, deoarece detenția preventivă nu constituia o “pedeapsă” în sensul acestei prevederi. Dreptul penal german prevedea un sistem dublu de pedepse care trasa o distincție strictă între pedepse și măsurile de corectare și prevenire, printre care se numără și detenția preventivă. Pedepsele aveau un caracter punitiv și erau fixate în funcție de vinăvăția infractorului. Măsurile de corectare și prevenire, pe de altă parte, aveau un caracter preventiv și erau dispuse în funcție de pericolul pe care-l prezenta infractorul, indiferent de gradul de vinovăție. Acest sistem dublu, introdus în 1933, a fost evaluat și confirmat, cu mai multe ocazii, de către organele legislative alese în mod democratic după sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Detenția preventivă era o măsură care se adopta în ultima instanță numai în scopul prevenirii amenințării din partea celor mai periculoși infractori, conform condițiilor restrictive enunțate în codul penal cu privire la ordonanțele de plasare în detenție preventivă și menținerea în detenție preventivă (a se vedea paragrafele 47 și 49-56 mai sus), și aplicării lor restrictive de către instanțele naționale. Spre deosebire de pedeapsă, detenția preventivă putea fi suspendată condiționat, cu condiția să existe motive de a crede că deținutul nu mai este susceptibil de a comite infracțiuni penale grave după liberare. Așa cum a confirmat Curtea Constituțională Federală în hotărârea pronunțată în prezenta cauză, detenția preventivă nu constituia, prin urmare, o pedeapsă la care se aplică principiul neretroactivității.

114. Potrivit Guvernului, executarea ordonanțelor de plasare în detenție preventivă prezenta diferențe semnificative în raport cu executarea pedepselor închisorii, atât în ceea ce privește prevederile legislative (a se vedea, în special, articolele 129-135 din legea cu privire la executarea pedepselor; paragrafele 64-65 mai sus) cât și practica. Este adevărat că în landurile germane nu existau centre specializate pentru persoanele plasate în detenție preventivă din motive economice și din cauza categoriilor diferite de echipamente și personal necesar pentru tratamentul acestora. Crearea un

centru unic în Germania pentru toate persoanele plasate în detenție preventivă ar face imposibile vizitele rudelor sau persoanelor care acordă ajutor deținuților în vederea reintegrării lor sociale, ambele fiind necesare și indicate. În consecință, persoanele plasate în detenție preventivă erau ținute în aripi separate a penitenciarelor. Oricum, comparativ cu deținuții ordinari, persoanele plasate în detenție preventivă beneficiau de mai multe privilegii: ei aveau dreptul să poarte propriile haine și să primească vizite mai îndelungate de cel puțin două ore pe lună. De asemenea, comparativ cu deținuții ordinari, ei primeau mai mulți bani de buzunar și aveau dreptul să primească mai multe colete. Mai mult, dacă doreau, ei puteau solicita o celulă separată și ca ușa celulei să nu fie încuiată pe parcursul zile, puteau mobila și repara celula în mod individual. Cât privește detenție preventivă a reclamantului, guvernul a subliniat că el nu mai participa la ședințele de terapie deoarece psihologul care-l consulta nu considera necesară continuarea tratamentului. Reclamantul avea discuții zilnice cu lucrătorul social și psihologul penitenciarului la propria inițiativă și participa la discuțiile în grup organizate la fiecare două săptămâni. În conformitate cu recomandările expertului psihiatru, reclamantul beneficia de astfel de măsuri de ușurare a condițiilor sale de detenție cum ar fi plecări escortate de scurtă durată (a se vedea paragrafele 43-44 mai sus).

115. Gravitatea și durata detenției preventive în cauză nu erau suficiente pentru a clasifica această măsură ca o “pedeapsă” în sensul articolului 7 § 1. După cum au constatat tribunalele competente, reclamantul prezenta în continuare pericol pentru societate, indiferent de faptul dacă comise sau nu vreo infracțiune în penitenciar și de tipul infracțiunii comise anterior. În continuare, Guvernul a susținut că, conform hotărârii Curții în cauza *Kafkaris* (citată mai sus, §§ 151-52), modificările ulterioare care nu au afectat pedeapsa impusă în hotărârea inițială, dar numai durata executării acestei pedepse, nu a încălcat prevederile articolului 7 § 1. Acesta se aplică în mod special în cazurile, similare cu cel în discuție, când prin hotărârea inițială s-a dispus o măsură preventivă (și nu o pedeapsă), și anume detenția preventivă, fără a fi fixată durata acesteia.

116. Guvernul a evidențiat că sistemul dublu de pedepse și măsuri de corectare și prevenire a permis de a limita, pentru toți infractorii, pedepsele la ceea ce era strict necesar pentru a compensa vinovăția infractorului. Conform statisticii penale publicate de Consiliul Europei (a se vedea paragraful 68 mai sus), Germania avea o rată joasă de executare a pedepselor cu închisoarea și instanțele naționale impuneau pedepse cu închisoarea de scurtă durată comparativ cu alte State membre ale Consiliului Europei. Aceste date demonstau că sistemul dublu german a condus la o practică de sancționare restrictivă și responsabilă. Cu toate acestea, principiul consacrat de Legea Fundamentală conform căruia pedeapsa nu trebuie să fie disproporționată față de gradul de vinovăție a persoanei a împiedicat instanțele penale din Germania să impună pedepse cu

închisoarea mai îndelungate în locul detențiilor preventive, care să satisfacă obiectivul preventiv de protecție a societății. Alte State Contractante, în special, Austria, Danemarca, Italia, Liechtenstein, San Marino, Slovacia și Elveția, au aplicat, de asemenea, sisteme de detenție preventivă.

B. Aprecierea Curții

1. Recapitularea principiilor pertinente

117. Garanția consacrată de articolul 7, care constituie un element esențial al supremației legii, ocupă un loc proeminent în sistemul de protecție al Convenției, fiind evidențiat de faptul că nicio derogare de la aceasta nu este permisă în virtutea articolului 15 din Convenție pe timp de război sau în caz de pericol public. Ea trebuie interpretată și aplicată, așa cum derivă din obiectul și scopul ei, de așa o manieră încât să asigure protecția efectivă împotriva urmăririi, condamnării și sancționării arbitrare (a se vedea *S.W. împotriva Marii Britanii*, 22 noiembrie 1995, § 34, Seria A nr. 335-B; *C.R. împotriva Marii Britanii*, 22 noiembrie 1995, § 32, Seria A nr. 335-C; *Streletz, Kessler și Krenz împotriva Germaniei* [MC], nr. 34044/96, 35532/97 și 44801/98, § 50, CEDO 2001-II; și *Kafkaris*, citată mai sus, § 137).

118. Articolul 7 consacră, *inter alia*, principiul conform căruia numai legea poate defini o crimă și poate prevedea o pedeapsă (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Cu toate că principiul interzice în mod special aplicarea retroactivă a legislației penale în detrimentul acuzatului (a se vedea *Kokkinakis împotriva Greciei*, 25 mai 1993, § 52, Seria A nr. 260-A) sau extinderea câmpului de aplicare a infracțiunilor existente asupra actelor care, până atunci, nu constituiau infracțiuni penale, el prevede, de asemenea, principiul neaplicării legii penale în mod extensiv în detrimentul acuzatului, de exemplu prin analogie (a se vedea *Uttley împotriva Marii Britanii* (dec.), nr. 36946/03, 29 noiembrie 2005, și *Achour împotriva Franței* [MC], nr. 67335/01, § 41, CEDO 2006-IV).

119. Noțiunea de “drept” utilizată în articolul 7 corespunde noțiunii de “lege” ce apare în alte articole ale Convenției; ea înglobează exigențe calitative, inclusiv cele ale accesibilității și previzibilității (a se vedea *Cantoni împotriva Franței*, 15 noiembrie 1996, § 29, *Culegere* 1996-V; *Coëme și alții împotriva Belgiei*, nr. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, § 145, CEDO 2000-VII; și *Achour*, citată mai sus, § 42). Aceste exigențe calitative trebuie să fie satisfăcute atât în ceea ce privește definiția unei infracțiuni cât și pedeapsa pe care aceasta o atrage (a se vedea *Achour*, citată mai sus, § 41, și *Kafkaris*, citată mai sus, § 140). Această exigență este satisfăcută atunci când individul poate cunoaște, din formularea prevederii pertinente și, în caz de necesitate, din interpretarea dată acesteia de către tribunal, care acte și omisiuni vor angaja răspunderea

sa penală (a se vedea în comparație *Cantoni*, citată mai sus, § 29; *Uttley*, citată mai sus; și *Kafkaris*, citată mai sus, § 140).

120. Noțiunea de “pedeapsă” enunțată în articolul 7 are un câmp de aplicare autonom. Pentru a asigura eficacitatea protecției oferite de articolul 7, Curtea trebuie să rămână liberă pentru a depăși aparențele și aprecia dacă o anumită măsură constituie în esență o “pedeapsă” în sensul acestei prevederi (a se vedea *Welch împotriva Marii Britanii*, 9 februarie 1995, § 27, Seria A nr. 307-A; *Jamil împotriva Franței*, 8 iunie 1995, § 30, Seria A nr. 317-B; și *Uttley*, citate mai sus). Formularea articolului 7 paragraful 1, a doua frază, indică că punctul de plecare în orice apreciere a existenței unei pedepse este a determina dacă măsura în discuție este impusă ca urmare a condamnării pentru comiterea unei “infrațiuni penale”. Alți factori relevanți în acest sens includ: calificarea măsurii în cauză în dreptul intern, natura și scopul acesteia, procedura asociată adoptării și executării măsurii, și gravitatea acesteia (a se vedea *Welch*, citată mai sus, § 28; *Jamil*, citată mai sus, § 31; *Adamson împotriva Marii Britanii* (dec.), nr. 42293/98, 26 ianuarie 1999; *Van der Velden împotriva Olandei* (dec.), nr. 29514/05, CEDO 2006-XV; și *Kafkaris*, citată mai sus, § 142). Oricum, gravitatea măsurii nu este decisivă în sine, din moment ce, multe măsuri nepenale de natură preventivă pot produce un impact important asupra persoanei vizate (a se vedea *Welch*, citată mai sus, § 32; a se compara, de asemenea, cu *Van der Velden*, citată mai sus).

121. Comisia și Curtea au trasat în jurisprudența lor distincția între o măsură care constituie în esență o “pedeapsă” și o măsură care urmărește “executarea” sau “aplicarea” “pedepsei”. În consecință, în cazul în care natura și scopul unei măsuri vizează anularea unei sentințe sau acuzații într-un regim de eliberare condiționată, aceasta nu face parte din “pedeapsă” în sensul articolului 7 (a se vedea, *inter alia*, *Hogben împotriva Marii Britanii*, nr. 11653/85, decizia Comisiei din 3 martie 1986, DR 46, p. 231; *Grava împotriva Italiei*, nr. 43522/98, § 51, 10 iulie 2003; și *Kafkaris*, citată mai sus, § 142). Oricum, în practică, distincția între aceste măsuri poate să nu fie totdeauna clar delimitată (a se vedea *Kafkaris*, *ibid.*, și *Monne împotriva Franței* (dec.), nr. 39420/06, 1 aprilie 2008).

2. Aplicarea acestor principii în cauza de față

122. Astfel, Curtea trebuie să examineze, în lumina principiilor menționate anterior, dacă extinderea detenției preventive a reclamantului de la durată maximă de zece ani la o perioadă de timp nelimitată a încălcat interdicția neretroactivității consacrată de a doua frază a articolului 7 § 1.

123. Curtea observă că, la momentul comiterii de către reclamant a tentativei de omor în 1985, ordonanța de plasare în detenție preventivă emisă de instanța de judecată pentru prima dată, în coroborare cu articolul 67d § 1 din codul penal în versiunea atunci în vigoare, implica că reclamantul putea fi plasat în detenție preventivă pentru o durată de zece ani

cel mult (a se vedea, de asemenea, paragrafele 99-100 mai sus). În baza modificării ulterioare a articolului 67d din Codul Penal în 1998, citit în conjuncție cu articolul 1a (3) din Legea Introductivă la Codul Penal, care a abolit această durată maximă cu efect imediat, tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor a dispus în 2001, menținerea reclamantului în detenție preventivă peste limita de zece ani. Astfel, detenția preventivă a reclamantului a fost prelungită în mod retroactiv în conformitate cu prevederile unei legi care a fost adoptată după comiterea infracțiunii de către reclamant - și la momentul când el deja petrecuse mai mult de șase ani în detenție preventivă.

124. Având în vedere criteriile stabilite de jurisprudența sa, Curtea trebuie să determine dacă detenția preventivă a reclamantului constituie o “pedeapsă” în sensul celei de-a doua fraze a articolului 7 § 1. Ea notează, de la început, că detenția preventivă a reclamantului a fost impusă de tribunalul regional din Marburg în 1986 ca urmare a condamnării lui pentru comiterea unei “infracțiuni penale”, și anume tentativă de omor și furt. De fapt, în sensul articolului 66 § 1 din Codul Penal, detenția preventivă poate fi dispusă numai împotriva unei persoane care, pe lângă alte condiții, a fost condamnat pentru comiterea unei infracțiuni la doi ani de închisoare (a se vedea paragrafele 49-50 mai sus).

125. Cât privește calificarea detenției preventive în dreptul intern, Curtea observă că, în Germania, o astfel de măsură nu este considerată o pedeapsă la care se aplică interdicția retroactivității pedepsei. Concluziile adoptate de tribunalele responsabile cu executarea pedepselor în cauza de față au fost confirmate de Curtea Constituțională Federală într-o hotărâre amplu motivată (a se vedea paragrafele 27-40 mai sus). Conform prevederilor Codului Penal german, detenția preventivă este calificată ca o măsură de corectare și prevenire. Astfel de măsuri au fost întotdeauna apreciate de a fi distincte de pedepse în cadrul sistemului dublu de sancțiuni prevăzute de dreptul penal german. Spre deosebire de pedepse, acestea nu au drept țel pedepsirea penală a vinovatului, dar au caracter strict de prevenire, fiind destinate să protejeze publicul față de un infractor periculos. Această concluzie formulată în termeni clari, în opinia Curții, nu a pus în discuție dacă detenția preventivă a fost introdusă pentru prima dată în dreptul penal german, așa cum a subliniat reclamantul, prin Legea cu privire la infractorii recidiviști din 24 noiembrie 1933, adică în timpul regimului nazist. După cum a constatat Comisia încă în 1971 (a se vedea *X. împotriva Germaniei*, citată mai sus), prevederile relative la detenția preventivă au fost confirmate de organul legislativ german - cu mai multe ocazii - după 1945.

126. Cu toate acestea, așa cum s-a reiterat anterior (în paragraful 120), noțiunea de “pedeapsă” enunțată în articolul 7 are un câmp de aplicare autonom și, prin urmare, Curtea urmează să determine dacă o anumită măsură trebuie calificată ca pedeapsă, fără a fi influențată de calificarea acestei măsuri în dreptul intern. Ea notează în acest sens că, același tip de

măsură poate fi și a fost calificat ca pedeapsă într-un stat și ca o măsură preventivă a cărei nu se aplică principiul *nulla poena sine lege* în alt Stat. Prin urmare, “plasarea la dispoziția Guvernului” a recidiviștilor și infractorilor incorrigibili în Belgia, de exemplu, care în multe aspecte este similară cu detenția preventivă prevăzută de dreptul german, a fost considerată ca fiind pedeapsă în dreptul belgian (a se vedea *Van Droogenbroeck*, citată mai sus, § 19). Consiliul Constituțional francez, din partea sa, a constatat în decizia sa din 21 februarie 2008 (nr. 2008-562 DC) că detenția preventivă introdusă recent în dreptul francez nu poate fi calificată ca pedeapsă, dar, cu toate acestea, nu putea fi dispusă în mod retroactiv, în special în ceea ce privește durata nelimitată (a se vedea paragraful 75 mai sus; a se vedea exemplu adițional, paragraful 74 mai sus).

127. Prin urmare, Curtea va examina în continuare natura măsurii de arestare preventivă. Ea notează la început că, la fel ca pedeapsa închisorii, arestare preventivă implică privarea de libertate. Mai mult, având în vedere modul în care sunt executate în practică ordonanțele de plasare în arestare preventivă în Germania, comparativ cu pedepsele închisorii, este surprinzător faptul că persoanele supuse detenției preventive sînt încarcerate în penitenciare ordinare, chiar dacă în aripi separate ale clădirii. Modificările minime ale regimului de detenție comparativ cu cel al deținuților obișnuiți care își ispășesc pedeapsa în închisori, inclusiv privilegii ca și dreptul de a purta propriile haine și de a amenaja mai confortabil celulele lor, nu pot ascunde lipsa unor diferențe esențiale între executarea unei pedepse cu închisoarea și a unui ordin de arestare preventivă. Această constatare este, de asemenea, ilustrată de existența unui număr limitat de prevederi în legea cu privire la executarea pedepselor care să trateze în mod specific executarea ordonanțelor de plasare în detenție preventivă și de faptul că, cu excepția acestora, prevederile relative la executarea pedepselor cu închisoarea se aplică *mutatis mutandis* (a se vedea articolele 129 - 135 din legea menționată, paragrafele 64-65 mai sus).

128. În plus, având în vedere situația reală a persoanelor plasate în detenție preventivă, Curtea nu poate subscrie la argumentul Guvernului (a se vedea paragraful 113 mai sus) că detenția preventivă urmărește un scop strict preventiv și nu unul punitiv. Ea notează că, în sensul articolului 66 din codul penal, ordonanța de plasare în detenție preventivă poate fi dispusă numai împotriva persoanelor care au fost declarate în mod repetat culpabile de comiterea infracțiunilor penale de o anumită gravitate. Ea observă, în special, că se pare că nu există măsuri, instrumente sau centre speciale decât cele deja disponibile în penitenciarele ordinare, care să fie destinate persoanelor supuse detenției preventive și menite să reducă pericolul pe care aceștia îl prezintă și, în consecință, să reducă durata detenției la limita strict necesară pentru a-i împiedica să comită alte infracțiuni.

129. Curtea acceptă concluziile Comisarului pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (a se vedea § 206 din raportul Comisarului, paragraful

76 mai sus) și ale CPT (a se vedea § 100 din raportul CPT, paragraful 77 mai sus) că persoanele supuse detenției preventive, ținând cont de durata potențial nedefinită, necesită în mod special asistență psihologică și îngrijire. Atingerea obiectivului de prevenire a criminalității impune, cum a declarat CPT în mod convingător (ibid.), “un nivel înalt de îngrijire care să implice o echipă multidisciplinară, lucru intensiv cu deținuții la nivel individual (prin planuri individualizate pregătite în mod prompt), într-un cadru de lucru coerent destinat asigurării progresului spre eliberare, care trebuie să constituie o opțiune reală.” Curtea consideră că persoanele supuse detenției preventive trebuie să beneficieze de astfel de suport și îngrijire ca parte a unui efort veritabil de a reduce riscul de recidivă, ceea ce în consecință contribuie la prevenirea criminalității și face posibilă eliberarea lor. Curtea subliniază faptul că “lucrul cu această categorie de deținuți trebuie să constituie una dintre cele mai dificile provocări cu care de confruntă personalul penitenciarului” (a se vedea § 100 din raportul CPT, paragraful 77 mai sus). Cu toate acestea, având în vedere durata nelimitată a detenției preventive, sînt necesare eforturi speciale pentru a sprijini acești deținuți care, ca regulă, nu vor fi capabil să avanseze spre eliberare pe cont propriu. Ea constată că, în prezent, se atestă o lipsă de măsuri suplimentare și de fond – altele decât cele prevăzute în scop punitiv pentru deținuții ordinari care-și ispășesc pedeapsă cu închisoare de lungă durată – care să asigure prevenirea comiterii infracțiunilor de către persoanele vizate.

130. Mai mult decât atât, în sensul articolelor 2 și 129 din legea cu privire la executarea pedepselor, atât executarea pedepselor cât și a măsurilor de corectare și prevenire urmărește două scopuri, și anume protecția populației și sprijinirea deținuților să devină capabili de a duce o viață socială responsabilă după eliberare. Cu toate că, se poate spune că pedepsele urmăresc, în mod principal, scopuri punitive în timp ce măsurile de corectare și prevenire vizează în mod esențial prevenirea, este totuși clar că scopurile acestor sancțiuni se suprapun parțial. În plus, dată fiind durata ei nelimitată, detenția preventivă poate fi înțeleasă ca o pedeapsă suplimentară pentru o infracțiune comisă de persoanele vizate și comportă un element clar disuasiv. În orice caz, așa cum Curtea a constatat anterior, scopul de prevenire poate să se asocieze cu cel punitiv și poate fi considerat ca un element constituent al noțiunii de pedeapsă (a se vedea *Welch*, citată mai sus, § 30).

131. Cât privește procedurile asociate adoptării și executării ordonanțelor de plasare în detenție preventivă, Curtea observă că detenția preventivă este dispusă de instanțele de judecată (penale). Executarea ei este determinată de tribunalele responsabile pentru executarea sentințelor în cadrul unei proceduri separate, adică de tribunalele care sînt parte, de asemenea, a sistemului justiției penale.

132. În final, în ceea ce privește gravitatea detenției preventive – care nu este în sine decisivă (a se vedea paragraful 120 mai sus) – Curtea observă că

această măsură implică detenția care, după modificarea legii în 1998, nu mai avea o durată limită. Mai mult, suspendarea condiționată a detenției preventive este posibilă sub rezerva unei constatări de către un tribunal privind lipsa pericolului ca deținutul să comită alte infracțiuni (grave) (a se vedea articolul 67d din Codul Penal, paragraful 53 mai sus), o condiție dificil de a fi satisfăcută (a se vedea în acest sens concluzia Comisarului pentru Drepturile Omului că este “imposibil de a prevedea cu precizie dacă o persoană va recidiva sau nu”; § 203 din raportul lui, citată în paragraful 76 mai sus). Prin urmare, Curtea este nevoită să constate că această măsură pare să facă parte din categoria celor mai severe – dacă nu chiar cea mai severă – care sunt prevăzute de codul penal german. Ea notează în acest sens că reclamantul a suportat un prejudiciu mai grav prin menținerea lui în detenție preventivă – durata căreia la moment este de trei ori mai mare decât cea a pedepsei lui cu închisoarea.

133. Având în vedere cele menționate anterior, Curtea depărtându-se de aparențe și efectuând propria apreciere, conchide că detenția preventivă prevăzută de Codul de Procedură Penală german trebuie să fie calificată ca o “pedeapsă” în sensul articolului 7 § 1 din Convenție.

134. De asemenea, Curtea reiterează că a trasat o distincție în jurisprudența sa între măsura care constituie în esență o “pedeapsă” – la care se aplică interdicția absolută a retroactivității legilor penale – și măsura care vizează “executarea” sau “aplicarea” “pedepsei” (a se vedea paragraful 121 mai sus). Prin urmare, ea trebuie să determine dacă o măsură, care a transformat detenția de durată limitată în detenția de durată nelimitată, a constituit în esență o pedeapsă suplimentară, sau a vizat numai executarea sau aplicarea pedepsei aplicabile la momentul comiterii infracțiunii pentru care reclamantul fusese condamnat.

135. Curtea observă că în opinia Guvernului instanța de judecată a dispus plasarea reclamantului în detenție preventivă fără a-i fi fixat un termen limită. El a susținut că prelungirea acestei măsuri se raporta numai la executarea pedepsei impuse asupra reclamantului de instanța de judecată. Curtea nu este convinsă de acest argument. Conform constatărilor precedente ale Curții (a se vedea paragraful 99-101 și 123), la momentul comiterii infracțiunii de către reclamant, ordonanța tribunalului de plasare în detenție preventivă, combinată cu articolul 67d § 1 din Codul Penal în versiunea modificată atunci în vigoare, prevedea menținerea reclamantului în detenție preventivă pentru o perioadă maximă de zece ani. Prolungirea detenției reclamantului de către tribunalele responsabile pentru executarea pedepselor prin modificarea articolului 67d din Codul Penal vizează, prin urmare, nu numai executarea pedepsei (detenția preventivă pentru o durată de până la zece ani) impusă reclamantului în conformitate cu legea aplicabilă la momentul comiterii infracțiunilor. Această prelungire constituie o pedeapsă suplimentară care a fost impusă reclamantului în mod

retroactiv, în temeiul unei legi adoptate după comiterea infracțiunii de către reclamant.

136. În acest sens, trebuie să se facă distincție între prezenta speță și cauza *Kafkaris* (citată mai sus). Dl Kafkaris a fost condamnat la pedeapsa închisorii în conformitate cu legislația penală aplicabilă la epoca comiterii infracțiunii. Nu se poate afirma că la epoca faptelor, o sentință pe viață putea fi considerată corespunzătoare în mod evident pedepsei de douăzeci de ani cu închisoarea (ibid., §§ 143 și următoarele). În prezenta speță, prin contrast, prevederile dreptului penal aplicabil la momentul comiterii infracțiunilor de către reclamant fixau în termeni clari durata primei perioade de detenție preventivă la zece ani maxim.

137. În lumina celor menționate mai sus, Curtea conchide că a avut loc o încălcare a articolului 7 § 1 din Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

138. Articolul 41 din Convenție prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

139. Reclamantul a pretins suma de cel puțin 172,000 (EUR) cu titlu de prejudiciu moral pentru perioada îndelungată de detenție ilegală la care a fost supus începând cu 2001, care a încălcat în mod flagrant prevederile articolelor 5 și 7, în pofida faptul că a angajat numeroase și îndelungate proceduri în fața instanțelor naționale pentru a obține eliberarea sa. El a făcut referință la sumele despăgubirilor acordate de către Curte în cauzele *Karataş împotriva Turciei* ([GC], nr. 23168/94, CEDO 1999-IV), și *Kokkinakis împotriva Greciei* (25 mai 1993, Seria A nr. 260-A) și a susținut că trebuie să i se acorde o despăgubire în sumă de 2,000 EUR pe lună, această sumă constituind venitul mediu lunar obținut în Germania. Referitor la prejudiciul material, reclamantul a susținut că a beneficiat de asistență judiciară în cursul procedurii în fața instanțelor naționale. Avocatul reclamantului a solicitat ca sumele eventual acordate să fie virate în contul lui personal, bazându-se la procura care-i permite, *inter alia*, să accepte sumele plătite de către cealaltă parte la proces.

140. Guvernul a considerat suma pretinsă de către reclamant pentru daune morale de a fi excesivă. El a susținut că, în virtutea articolul 7 § 3 din legea cu privire la reparația pentru măsurile de urmărire penală (*Gesetz über die Entschädigung für Strafverfolgungsmaßnahmen*), se prevede plata sumei

de 11 EUR pe zi cu titlu de despăgubire pentru detenție ilegală. Guvernul a lăsat la discreția Curții să fixeze o sumă echitabilă. 141. Curtea observă că, conform concluziei sale precedente, detenția reclamantului peste termenul limită de zece ani a încălcat prevederile articolului 5 § 1 și articolului 7 § 1 din Convenție și că reclamantul, prin urmare, a fost deținut cu încălcarea prevederilor Convenției începând cu 8 septembrie 2001 (a se vedea paragraful 19 mai sus). Această situație trebuia să fi provocat astfel de daune morale ca sentimente de nefericire și frustrare, care nu pot fi compensate numai prin simpla constatare a încălcărilor. Având în vedere ansamblul circumstanțelor cauzei și făcând evaluarea sa pe o bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului EUR 50,000 cu acest titlu, plus orice dobândă asupra sumei date. Ținând cont de procura prezentată de către avocatul reclamantului, care-l autorizează să accepte orice plată făcută de cealaltă parte la proces, Curtea dispune ca suma acordată reclamantului să fie virată în contul avocatului său.

B. Cheltuieli de judecată

142. Reclamantul, care a beneficiat de asistență judiciară atât în timpul procedurii în fața instanțelor naționale cât și în fața Curții, nu a pretins compensarea cheltuielilor de judecată suportate în aceste proceduri. Respectiv, Curtea nu acordă nici o sumă cu acest titlu.

C. Dobânzi moratorii

143. Curtea consideră oportun ca dobânzile moratorii să se bazeze pe rata marginală de împrumut a Băncii Centrale Europene, majorată cu trei puncte de procentaj.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Hotărăște* că a avut loc încălcarea articolului 5 § 1 din Convenție;
2. *Hotărăște* că a avut loc încălcarea of articolului 7 § 1 din Convenție;
3. *Hotărăște*
 - (a) că Statul respondent trebuie să plătească reclamantului, în interval de trei luni de la data când această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, suma de 50,000 EUR (cincizeci mii euro) cu titlu de despăgubiri morale, plus orice dobândă asupra sumei date, în contul fiduciar al avocatului reclamantului;

(b) că de la expirarea termenului de trei luni, menționat mai sus, până la soluționarea cauzei, dobânda simplă asupra sumelor de mai sus va fi achitată la o rată egală cu rata marginală de împrumut a Băncii Centrale aplicabilă în această perioadă, majorată cu trei puncte de procentaj;

4. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului de satisfacție echitabilă.

Redactată în limbile engleză și franceză, și comunicată în scris la 17 decembrie 2009, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Claudia Westerdiek
Grefier

Peer Lorenzen
Președinte

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2012.

Limbile oficiale ale Curții Europene a Drepturilor Omului sunt engleza și franceza. Această traducere a fost realizată cu sprijinul Fondului fiduciar pentru drepturile omului al Consiliului Europei (www.coe.int/humanrightstrustfund). Nu obligă Curtea, care, de altfel, nu își asumă răspunderea pentru calitatea acesteia. Traducerea poate fi descărcată din baza de date HUDOC a Curții Europene a Drepturilor Omului (<http://hudoc.echr.coe.int>) sau din oricare altă bază de date în care Curtea a făcut această traducere disponibilă. Poate fi reprodusă în scop necomercial, cu condiția ca titlul cauzei să fie citat în întregime, împreună cu referirea la dreptul de autor menționat anterior la Fondul fiduciar pentru drepturile omului. Dacă intenționați să utilizați vreun fragment din această traducere în scop comercial, vă rugăm să contactați publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.